

คำนำ

โลกยุคปัจจุบัน กล่าวได้ว่าเป็น **ยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้** (Knowledge-Based Society and Economy) ที่ขับเคลื่อนหรือแข่งขันกันด้วย **"ความรู้"** เป็นปัจจัยสำคัญ การแข่งขันหรือพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อมุ่งไปสู่ความอยู่ดีกินดี และมีความสุข **"ความรู้"** ถือเป็น **"ต้นทุนทางปัญญา"** ที่ต้องสร้าง ขกกระดืบ รวบรวม จัดระบบ จัดเก็บ โดยให้เข้าถึงง่าย และนำไปใช้ได้ง่าย หรือเรียกว่าต้องมี **"การจัดการความรู้"** (Knowledge Management / KM) เพื่อให้การดำเนินงานของบุคคล องค์กร และเครือข่าย บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีคุณค่า มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ทำหน้าที่หนุนเสริมการกลไกการทำงานของชุมชนท้องถิ่น ให้มีขีดความสามารถในการนำแนวคิด หลักการ และเครื่องมือการจัดการความรู้ไปใช้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

เอกสารเล่มเล็กชุด **ตลาดนัดจัดการความรู้เยาวชน “พลังเยาวชนพลิกฟื้นพลังท้องถิ่น”** สรส.จัดทำขึ้นเพื่อ (1) บันทึกร่องรอยการเรียนรู้ร่วมกันของเด็ก เยาวชน ครอบครัว ชุมชน กลไก และหน่วยบ่มเพาะเด็กและเยาวชน (2) นำเสนอบทเรียน องค์ความรู้ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น ให้สามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี (3) นำเสนอวิธีการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ของเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นท่ามกลางความหลากหลายของบริบทและเครือข่ายปฏิบัติการ (4) นำเสนอแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) ที่เป็นนวัตกรรมสังคมในการบ่มเพาะเด็กและเยาวชน ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภายใต้การดำเนินงานของโครงการและพื้นที่เครือข่ายอื่นๆ

สรส. ขอขอบพระคุณแกนนำชุมชน ภาคิพันธ์มิตร และผู้ที่มีส่วนสนับสนุน และเกี่ยวข้องในการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทุกท่าน

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ความสุขเล็กๆ จากเด็กตัวน้อย	
วีรศักดิ์ ปู่หลุ่น (กอล์ฟ)	4
บ้านหลังที่ 2 ของศักดิ์	
ศักดิ์ เลาเกตุ	11
ฉันเปลี่ยนแปลง เมื่อฉันได้เรียนรู้	
วิชุดา ลุนหล้า	15
เรื่องเล่าสดๆ จากพื้นที่ขอนแก่น	
วารกรณ์ หลวงมณี	23
เยาวชนตระแสง จังหวัดสุรินทร์	
วารกรณ์ หลวงมณี	28
เยาวชนก้นตวจระมวล	
วารกรณ์ หลวงมณี	35
ฉันโตขึ้นเพราะการเรียนรู้	
วิชุดา ลุนหล้า	39
ผลการดำเนินงานและสรุปบทเรียนที่ได้รับ	
วิมลลี คำนุ	49
สรุปงานเยาวชนพื้นที่ก้นตวจระมวล	
วารกรณ์ หลวงมณี	61

ความสุขเล็กๆ จากเด็กตัวน้อยๆ

เด็กชายวีระศักดิ์ ปู่หลุ่น (กอล์ฟ)



ปีใหม่นี้คงมีหลายคนที่กำลังเฉลิมฉลองอยู่กับครอบครัวหรือเพื่อนฝูง ที่แห่งใดแห่งหนึ่งที่มีแต่ความสุข บ้างก็จัดงานรื่นเริง บ้างก็ไปเที่ยวในที่ต่างๆ (ไม่รู้หรือ!เดา) ที่หมู่บ้านของเราก็เช่นกัน ปีนี้ดูแล้วท่าทางคึกคัก

เจียว! หลายครอบครัวกลับจากทำงานเพื่อที่จะมาเยี่ยมพ่อแม่ ญาติพี่น้องที่บ้าน พบปะสังสรรค์กันอย่างรื่นเริง บ้างก็จุดพลุหลากสีสวยงาม แต่ที่ครอบครัวของ ผมก็ไม่ได้จัดงานรื่นเริงเหมือนครอบครัวอื่น แต่ก่อนผมก็อาจจะน้อยใจแต่เดี๋ยวนี้ผมกลับรู้สึกมีความสุขมาก ผมกำลังนั่งดูพระจันทร์ยิ้มที่กำลังเปล่งประกายอวดผู้คนที่ออกมาสังสรรค์ ในคืนวันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ให้ได้ชื่นชมตัวของมัน ผมปรารถนาเพียงแค่ว่าขอให้ทุกคนและสรรพสิ่งที่อาศัยบนโลกใบโตมหึมาใบนี้ มีแต่ความสุขเหมือนที่ผมกำลังมีอยู่ในขณะนี้

ผมอาศัยอยู่กับพ่อแม่และพี่ชาย ผมมีปู่ย่า ญาติพี่น้องมากมาย พวกเขา รักผมมาก และก็อยู่กับแบบครอบครัวใหญ่ที่อบอุ่น มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน

เนื่องด้วยผมเป็นลูกคนสุดท้องจึงแต่คนเอาอกเอาใจ ทำให้ผมมีนิสัยที่ค่อนข้างเอาแต่ใจ ไม่ยอมที่จะฟังใครซักเท่าไร ถ้าใครทำอะไรไม่ถูกใจผม ผมก็จะโวยวายออกมาทันที และผมก็ไม่ชอบที่จะออกไปทำอะไรร่วมกับผู้อื่นซักเท่าไร เพราะผมคิดว่ามันเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก ทำคนเดียวจะไม่ดีกว่าหรือ เลยไม่เคยสนใจว่าใครจะทำอะไร จนกระทั่งมีวันหนึ่ง ลุงสำเนียงมาชวนผมให้ไปเข้าค่าย ตอนแรกผมคิดในใจว่าจะไปทำไมตั้ง 20 วัน ไม่ใช่ธุระ โกงการอะไรของเรา แต่ผมก็ตอบตกลงไปเพราะช่วงนั้นมีเรื่องกับพ่อก็เลยอยากหาที่หลบซักพัก

วันหนึ่งผมได้มีโอกาสมาร่วมกิจกรรมอย่างที่ค่ายยุวโพธิชน (ค่ายฤดูร้อน) และค่ายยุวกระบวกร ความคิดของผมจากที่เคยคิดว่าอยากมาหาที่พักพิงแค่นั้นก็เปลี่ยนไป ผมรู้สึกว่าการเรียนรู้แบบนี้ แบบที่ในห้องเรียนไม่มีสอนผมได้ทำหลายอย่าง อย่างที่ผมไม่เคยทำมาก่อน เช่น เมื่ออยู่ในค่ายอันดับแรกผม



ก็ต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้าหาคนอื่น ผมได้เจอเพื่อนต่างวัย ผมกล้าในสิ่งที่ผมไม่กล้าคือ ผมกล้าพูดท่ามกลางผู้คนห้อมล้อมมากมายในที่สาธารณะ ผมได้คิด วางแผน วิเคราะห์ และสรุป ผมได้แสดงความคิด

เห็นอย่างเต็มที่ ซึ่งต่างจากในห้องเรียนที่น้อยนักที่คุณครูจะเปิดโอกาสให้ผมแสดงความคิดเห็น และผมได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมมากมาย ต่างจากในห้องเรียนที่มีแต่การปฏิบัติในสมุดและใบงานเท่านั้น หลายกิจกรรมทำให้ผมเข้มแข็งและเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น และที่สำคัญผมได้มิตรภาพที่ดีจากเพื่อนร่วมค่ายจากพี่กระบวกร และพี่เลี้ยง ผมเห็นพลังของทุกคน ที่ได้ร่วมด้วยช่วยกันจุดขึ้น พลังที่จะช่วยกันขับเคลื่อนสร้างสรรค์สิ่งดีๆพลังที่จะช่วยกันลดปัญหา

เยาวชน พลังแห่งความดีที่จะไปขยายต่อไปเรื่อยๆ ผมคิดว่ากระบวนการเรียนรู้
อย่างที่ค่ายจัดขึ้นนี้ จะช่วยเปลี่ยนความคิดของผู้คนได้ และหากเป็นไปได้ก็
อยากให้ทุกคนได้มีโอกาสมาร่วมกิจกรรมในค่ายแบบที่ผมได้รับมา

หลังจากออกจากค่ายมาผมรู้สึกว่าคุณเองมีการเปลี่ยนแปลงมาก เช่น ผม
รู้ว่าเวลาผมจะทำอะไรแล้วผมนึกถึงคนอื่นมากขึ้น ผมช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านมาก
ขึ้น ผมรู้จักที่จะช่วยเหลือและแบ่งปันให้กับคนอื่นมากขึ้น เช่น ผมแบ่งผักที่ผม
ตั้งใจปลูกไว้ให้กับเพื่อนและญาติพี่น้อง ผมรู้สึกว่าคุณเองมีความอดทน
รับศึคชอบ มีความเป็นผู้นำสูง เช่น ตอนไปค่ายลูกเสือผมเป็นหัวหน้ากองที่ต้อง
คอยดูแลลูกกองทุกคน ซึ่งถ้าแต่ก่อนผมคงไม่กล้าที่จะไปเป็นผู้นำคน



ตอนนี้ผมได้ร่วมทำ

กิจกรรมมากมายกับกลุ่ม
เยาวชนหรือที่เรียกกันติดปาก
ว่า เด็กบ้านดิน ก็เพราะค่ายนี้
แหละที่ทำให้ผมได้มีโอกาสเข้า
มาร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมกับ
เพื่อนๆ พี่ๆ ที่บ้านดิน กิจกรรม

แรกที่ผมได้ร่วมทำกับเพื่อนๆ คือ การสร้างบ้านดิน มีวัตถุประสงค์คือสร้างเป็น
ศูนย์การเรียนรู้ พวกเราช่วยกันทำ โดยไม่มีใครปรึปากบ่น (สงสัยคงบ่นอยู่ในใจ
เป็นแน่แท้) พวกเราเร่งช่วยกันทำงานหนักเข้า! หนักเข้า! แล้วก็หนักเข้า จะ
ไม่ให้หนักได้ไงละก็ดินแต่ละก้อนมันก็สามัคคีกันนัก จับกันแน่นตั้งก้อนละ 8
กิโล ถ้าจีนยกทุกวันนักกีฬาเพาะกายก็น่าจะเป็นได้ไม่ยาก

พวกเราอยากจะสร้างสถานที่แห่งนี้ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ ที่ทำให้ผู้คนมา
เรียนรู้ได้ ที่นี้เน้นการเรียนรู้ไปใน 4 ทักษะใหญ่ๆ คือ **ทักษะอาชีพ** ก็จะเป็นการ
สร้างฐานอาชีพไม่ว่าจะเป็นการปลูกผัก เลี้ยงปลา เพาะพันธุ์ต้นไม้ ฯลฯ **ทักษะ**

ชีวิต ก็จะเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ การพัฒนาภาวะผู้นำและอื่นๆอีกมากมาย
ทักษะจิตอาสา ก็คือการไปทำงานเพื่อผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

ตอนหัวค่ำของทุกวัน ผมก็จะมาบ้านดินเพื่อที่จะมาดูแลผัก เขต
รับผิดชอบของตนเอง และเพื่อจะมาเล่นกับเพื่อนๆ ผมรู้สึกสนุกที่ได้มาเจอ
เพื่อน เจอผักของตัวเองทุกวัน ผมคิดว่ามันคงรอให้ผมได้มาทักทายมันเช่นกัน
ผมลุ้นแล้วลุ้นอีกที่จะเห็นมันโตขึ้นทีละเล็ก ทีละน้อย จนผมรู้สึกว่าผมมีความ
รับผิดชอบ ดูแลเอาใจใส่มาก เมื่อผักโตผมก็เก็บไปให้แม่ทำอาหารให้กินที่บ้าน
ผมรู้สึกภูมิใจเวลาที่แม่ยิ้มให้ผม มันเป็นสิ่งที่ทำให้ผมมีกำลังใจมากขึ้นเรื่อยๆ
ผมยังได้เก็บไปให้ย่าบ้าง อาบ้าง ผมได้เรียนรู้เรื่องการแบ่งปันและมิตรภาพซึ่ง
เป็นเรื่องที่งดงามและละเอียดอ่อน ผมได้รู้ว่าสิ่งที่ผมตั้งใจทำขึ้นมาทำให้หลายคน
นั้นมีความสุข ถึงแม้ว่ามันจะไม่ได้มากมายอะไร แต่สำหรับผมมันเป็นช่วงเวลา
ที่ดีที่สุดสำหรับเด็กตัวน้อยๆ อย่างผม



ทุกเย็นของทุกวันผมและเพื่อนๆก็จะมาที่
บ้านดิน เพื่อที่จะมาถามไถ่สารทุกข์สุขดิบ และ
สรุปบทเรียนกัน ที่สำคัญเราได้เรียนวิชา
วัฒนธรรมพื้นบ้าน คือ หมอลำ โดยมีลุงสำเนียง
และป้าปราณีที่เป็นคุณครูสอน ผมรู้สึกภูมิใจมากที่
ได้เป็นส่วนหนึ่งในการสืบสานศิลปวัฒนธรรม
พื้นบ้าน และได้ร่วมเรียนรู้ถึงความละเอียดอ่อน
ความงดงาม ซึ่งเวลาเล่นผมต้องควบคุมสติของผม
มากเพราะผมไม่ค่อยที่จะกล้าแสดงท่าไหว้ พ่อแม่
ญาติพี่น้องผมก็สนับสนุนเพราะท่านชอบ หมอลำนับวันยิ่งใกล้จะหมดไปเพราะ
คนรุ่นใหม่ไม่มีใครคิดจะสืบสานต่อ

มีวันหนึ่ง ตอนกลางคืนผมไปที่บ้านย่า ย่าและเพื่อนบ้านกำลังนั่งล้อมวงผิงไฟ ซึ่งก็จะเห็นได้ทั่วไปในหมู่บ้าน ผมก็เข้าไปร่วมด้วยคน ไปกินข้าวจี๋และเมล็ดมะขามคั่วซึ่งเป็นอาหารขึ้นชื่อของหมู่บ้าน ด้วยความที่ชาวบ้านชอบหอมถั่วมาก ก็เลยผลักและดันให้ผมร้องหอมดำให้ฟัง ผมละไม่ยอมเลย (อายชิกรับ) แต่พอเวลาผมลำเสร็จกลอนหนึ่ง ย่าและชาวบ้านก็ให้ทิปหรือภาษาบ้านๆเรียก ติดฝิ่งแก่ผม (โอ้โหครับพี่น้อง! ถ้ายาบอกว่าจะให้ผมตั้งแต่แรกคงลำแถมสักหลายๆ กลอนแล้วละมังนี่ !)

ยังมีกิจกรรมมากมายที่พวกเราช่วยกันคิดค้น และทำขึ้น แต่ถ้าเล่าหมด ก็คงยาวเหยียดกว่าจะจบเป็นแน่

การสอนน้องเล่านิทานอ่านหนังสือ เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมจิตอาสาที่ผมได้ร่วมทำกับเพื่อนๆ ผมได้เล่านิทาน และได้พาน้องเล่นเกมเล็กๆ น้อยๆ ที่ผมได้รับมาจากการเข้าค่าย จุดประสงค์ของผมในกิจกรรมนี้ไม่ใช่ว่าเล่าด้วยเสียงไพเราะหรือเล่นเกมดี แต่ขอเพียงแค่ว่าให้ผมได้สร้างรอยยิ้มสร้างความสุขให้กับเด็กๆ แค่นี้ก็ทะลุเป้าหมายแล้ว และผมก็ตั้งใจที่ได้เป็นผู้ให้คนอื่นบ้างโดยที่ไม่หวังสิ่งตอบแทน ได้ทำด้วยใจผมก็มีความสุขมากแล้ว

“ตลาดแลง” หรือตลาดชุมชน ก็เป็นกิจกรรมใหม่ที่พวกเราจัดมุดเด็กบ้านดินได้ทำร่วมกับชุมชน พวกเราตั้งใจอยากให้เป็นตลาดพื้นบ้าน ที่มีสินค้าที่หาได้ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผักพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้าน ให้คงความเป็นวิถีชาวบ้าน เป็นตลาดม่วนซื่น ตลาดแห่งมิตรภาพ การแบ่งปัน รอยยิ้ม อีกอย่างก็เพื่อที่จะกระตุ้นให้ชาวบ้านหาสินค้าพื้นบ้านมาขาย ผูกสัมพันธ์มิตรของชาวบ้านให้รักใคร่ปรองดองกัน

เมื่อถึงวันที่จะมีตลาดคือทุกวันเสาร์ ย่าได้ชวนผมไปขุดปูที่ทุ่งนาถ้าเป็นเมื่อก่อน ผมก็คงบอกว่า “ซื้อกินไม่ดีกว่าหรือ” แต่วันนี้ผมตอบว่า “ไปด้วย” พอถึงทุ่งนาก็รีบขุด ผมก็ขุดตามกว่าผมจะได้แต่ละตัวก็ทำเอาเหงื่อไหลท่วมตัว

บ้างก็สับตัวปู บ้างก็หารูไม่เจอ บ้างก็ซุดไม่ถึงตัวปู อีกทั้งพระอาทิตย์ที่ผมรู้สึกว่ามันโหดปกติกว่าทุกวันมันสาดแสงออกมาอย่างเต็มที่ โดยไม่คิดสงสารเด็กตัวน้อยและย่ำที่นับวันยิ่งอายุมากขึ้นทุกที ประกอบกับพื้นดินที่แห้งจนไม่มีพืชขึ้นแม้แต่ต้นเดียว ถ้าเป็นแต่ก่อนอีกเช่นกันผมก็คงโบกมือลาฆ่าแล้วปล่อยให้ย่ำทำคนเดียว แต่ทำไมวันนี้ผมไม่ยอมหยุด ผมเพียงบอกตัวเองภายในใจว่า “ย่ำทำได้ เราก็ต้องทำได้เช่นกัน” ไม่นานก็ได้ปูหนึ่งถัง คงพอที่จะประกอบอาหารและขายในตลาด



เมื่อถึงบ้านผมกับย่ำก็รีบล้างปูเพื่อจะทำแกงอ่อม อีกข้างแม่ก็กำลังซูดมะพร้าวเพื่อที่จะเตรียมของหวานให้ผมขาย บางทีผมก็ช่วยแม่ แล้วก็มาช่วยย่ำ ใครเรียกผม ผมก็ไปหาคนนั้น เพียงไม่นานอาหารทั้งสองอย่างก็เสร็จ

และถูกอัดใส่ถุงด้วยฝีมือผมเอง (ไม่ได้มี!) แล้วก็ใส่ตะกร้า ผมกับย่ำก็ถือตะกร้ารีบวิ่งอย่างไม่คิดชีวิตมาที่ตลาด ยังไม่ถึงตลาดด้วยซ้ำ แกงอ่อมปูของย่ำก็หมดเหลือเพียงของหวานไม่กี่ถุง พอนั่งลงได้ไม่นานของหวานก็หมดตาม ผมจึงไปขายช่วยเพื่อนคนอื่นๆ ด้วย

วันนี้เป็นอีกวันที่ผมภูมิใจ ผมเห็นการเปลี่ยนแปลงของตนมาก ผมเห็นความอดทน ความมุ่งมั่นของตน เห็นความยากลำบาก เห็นความช่วยเหลือ เห็นความตั้งใจของย่ำและแม่ และที่สำคัญ เงินที่ได้มาก็ไม่ได้มากอะไรแต่ทำไมผมถึงรู้สึกว่ามันมีค่ามากมายมหาศาล การเรียนรู้ในวันนี้ทำให้ผมเข้มแข็งขึ้น

มีอีกหลายกิจกรรมนรกที่ผมยังไม่เอ่ย ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่ดีที่ทำให้ผมได้แสดงศักยภาพของตนเอง กิจกรรมแต่ละกิจกรรมทำให้ผมได้เรียนรู้

หลายอย่าง ได้เห็นตัวเองในหลายแง่มุม ได้เห็นจุดบกพร่องของตนเองและนำไปแก้ไขต่อไป ทั้งยังทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวของผมและญาติพี่น้องดีขึ้น มีคนบอกกับผมว่า “การเรียนรู้อยู่ที่ตัวเรา การที่เราลงมือกล้าที่จะเรียนรู้กับสิ่งต่างๆเราก็จะได้เรียนรู้กับสิ่งนั้นยิ่งเราทำมากเท่าไร เราก็จะได้มากกว่าคนอื่น” ผมประทับใจคำนี้มากและผมก็ได้นำมาใช้ในทุกวัน

ความสุขที่ผมได้รับทำให้ผมรู้ว่า ความสุขที่แท้จริงไม่ใช่การที่เรามีฐานะดีๆ มีชื่อเสียง เรียนเก่งกว่าคนอื่น ได้มีของใช้ที่ทันสมัย แต่ความสุขที่แท้จริงสำหรับผมแล้ว มันคือความสุขที่ใจเราสร้างขึ้นมา ที่เราตั้งใจทำและมีความสุขกับสิ่งที่เราทำ และจะต้องเป็นสิ่งที่ดีที่มีประโยชน์เกื้อกูลต่อคนอื่น การที่เราได้ให้ผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน การที่เราได้ดำเนินชีวิตบนฐานที่พอเพียงล้วนแล้วแต่เป็นความสุขที่แท้จริงสำหรับผม

ผมไม่เคยเสียใจเลยที่ผมได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์การเรียนรู้ชาวจีนแห่งนี้

เปรียบเสมือนโรงเรียนที่มีหลักสูตรที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป

เปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ที่มีแต่ความอบอุ่น ที่มีพี่น้องร่วม 20 ชีวิต มีป่าปรางค์ ลุงสำเนียง พี่หยิกและพี่อ้อยที่เปรียบเสมือนทั้งคุณครูและพ่อแม่ที่คอยสั่งสอน คอยหยิบยื่นสิ่งที่ดีๆให้ผมได้ทำ ได้เรียนรู้ ผมคิดว่ามันเป็นช่วงระยะเวลาที่ยิ่งใหญ่สำหรับผม ผมจะร่วมเดินไปพร้อมๆ กับทุกคน ทีละเล็กทีละน้อยบนเส้นทางแห่งความดีงาม ร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีๆ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับอีกหลายๆ คน เป็นเมล็ดพันธุ์เม็ดน้อยที่แฝงความดีงามอยู่ในตัวของมัน ที่พร้อมจะเพาะหวานเป็นต้นกล้าแห่งความดีและเติบโตไปพร้อมๆ กับเมล็ดพันธุ์อื่นๆ ที่จะร่วมเดินไปในเส้นทางที่ดีงามด้วยกัน



บ้านหลังที่ 2 ของศักดิ์ดา

ศักดิ์ดา เหลลาเกตุ

หลังจากที่ก้าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์เรียนรู้ชาวดิน (เด็กบ้านดิน) ก็มีเรื่องมากมายที่เกิดขึ้นกับชีวิตของผม โดยที่ถ้าเปรียบเทียบกับคนอื่นๆ ที่ไม่ได้มาเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์เรียนรู้จัดขึ้น ผมคิดว่าผมได้เปรียบพวกเขามาก ผมได้เห็น ได้ลงมือทำ ได้ลงมือปฏิบัติ ได้แรงบันดาลใจ จนผมได้ตัดสินใจเลือกที่จะอยู่ที่บ้านหลังจากเรียนจบชั้น ม.6 และเลือกที่จะศึกษาต่อมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ที่เขาเปิดโอกาสให้ศึกษาอยู่ที่บ้านได้ แต่มันก็เป็นเรื่องของคนในชุมชนไม่เห็นด้วยเท่าไรหรอก เพราะมันอาจเป็นคำนิยมเลยก็ว่าได้ ที่เด็กทุกคนเมื่อเรียนจบ ม.6 แล้วต้องไปเรียนต่อที่ในเมือง หรือไม่ก็ไปทำงานหาลูกหาเมียมาให้แม่ที่อยู่ที่บ้านเลี้ยง แต่สำหรับครอบครัวผมไม่เป็นอย่างนั้น ครอบครัวผมให้ผมเลือกทางเดิน เลือกที่จะเดินตามฝันของผมที่วางไว้ แต่ชุมชนก็ยังจับตามองผมเป็นพิเศษว่า “มันจะไปได้สักกี่น้ำ” มันก็เลยเป็นจุดเริ่มต้นที่ผมจะต้องพิสูจน์อะไรบางอย่างเพื่อให้เห็นคนในชุมชนเข้าใจและเห็นคุณค่ามันอย่างแท้จริง

การเริ่มต้นของผมเกิดขึ้นเมื่อมีเพื่อนคนหนึ่งชวนไปเข้าค่าย เพื่อนคนนั้นอ้างว่ามันสนุกมากและผมก็เชื่อ จากนั้นเมื่อได้ผ่านค่ายแรกก็รู้สึกว่ามันเป็นค่ายที่ไม่เหมือนกับค่ายที่เราเคยผ่านมามันเป็นดังคำที่เพื่อนว่าจริงๆ มันมีเสน่ห์ที่ไม่สามารถที่จะอธิบายได้ และทำให้ผมคิดใจตั้งแต่นั้นมาและเมื่อมีค่ายผมก็ได้เข้า

คิดตามมาเรื่อยๆ จนได้มีการสร้างบ้านดินเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ผมก็ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งทั้งการสร้างและการเรียนรู้ แต่เรื่องมันก็ไม่ได้ราบรื่นดังที่ท่านคิด พวกเราทุกคนที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์เรียนรู้ชาวดิน ต้องเจอกับสิ่งที่ไม่คาดคิด นั่นก็คือเสียงจากชาวบ้านที่ไม่เห็นด้วย กับการมาสร้างสิ่งก่อสร้างที่ไม่เคยเห็นมาก่อน และเรียกมันว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ “บ้าซัดๆ” “พวกเขาคงหลอกไปสร้างให้ฟรีๆ แล้วเขาก็ไล่พวกแหกนี้ เขาหลอกใช้แกลไม่รู้หรือ” “พวกเขาจะมาล้างสมองพวกแกล” “ไปให้เขาหลอกใช้เพื่อเขาจะได้หาเงินเข้าตัวเอง” “เขาให้เงินเท่าไร” ฯลฯ คำเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ผมได้เจอกับตัว ทุกคนที่มาร่วมทำกิจกรรมโดนคำพูดเหล่านี้ก็เกือบหมดทุกคน มันก็เป็นคำพูดที่บั่นทอนกำลังใจอยู่บ้างเมื่อได้ฟังแต่มันก็ได้แปรเปลี่ยนเป็นพลังที่ทำให้ผมและทุกๆ คนต้องพิสูจน์ให้เห็นในชุมชนเห็นว่า มันไม่ใช่สิ่งที่พวกเราทำเพื่อเล่นสนุกสนานเท่านั้นและเมื่อหายสนุกแล้วก็เลิกกันไปเหมือนแต่ก่อน แต่เดี๋ยวนี้มันไม่ใช่อีกต่อไปแล้ว ผมและเพื่อนๆ จะแสดงให้คนในชุมชนได้เห็นสิ่งที่เยาวชนทำ แล้วมีสาระและเป็นประโยชน์ต่อตัวเขาเอง ต่อครอบครัวและต่อชุมชนที่เขาอาศัยอยู่



การก่อสร้างเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น ผมและเพื่อนๆ น้อยๆ แต่ละคนก็มีบทบาทมากขึ้น เมื่อมีผู้มาเยี่ยมเยือนหรือ ใ้ การ สนับสนุนช่วยเหลือ ก็จะขาดไม่ได้เลยที่ผมกับเพื่อนๆ น้อยๆ จะต้อง

เล่ารายละเอียดในการทำบ้านดิน การรวมกลุ่มกัน การทำกิจกรรม อะไรต่างๆ เหล่านี้ ซึ่งผมก็ไม่ได้เงินเลยที่จะเล่าให้เขาฟังเพื่อเป็นการขอบคุณ เพราะทุกสิ่งที่ผมได้เล่ามันเป็นการเรียนรู้ที่ผมได้เรียนรู้มันด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง

ผมเอง ทุกคำถามที่เขาถามมาผมก็ตอบได้เพราะมันได้ผ่านการทำมาจริงๆ ไม่ใช่เอาเรื่องของคนอื่นมาเล่าให้เขาฟัง และมันก็เป็นเวทีที่ทำให้ผมเริ่มกล้าแสดงออกมากขึ้น ไม่ใช่แค่ครั้งเดียวด้วยที่เป็นอย่างนี้ หลายครั้งที่เวทีอย่างนี้ ผมร่วมแลกเปลี่ยนกัน การจัดกิจกรรมเข้าค่ายก็มีมาเรื่อยๆ สองวันบ้าง สามวันบ้าง สิบวันบ้าง และจากที่ผมเคยได้เป็นผู้เข้าร่วมก็ได้กลายเป็นที่เลี้ยงค่าย ที่สามารถให้คำปรึกษาต่างๆ ผู้เข้าร่วมได้อีกด้วย และที่ใหญ่ขึ้นมาก็ก็จะเป็นวิทยากรที่ให้ความรู้ (อันน้อยนิด) ให้น้องๆ ที่มาเข้าร่วม จากการที่เคยเป็นผู้เข้าร่วมจนกลายเป็นคนที่จัดกระบวนการ ตัวของผมเองก็มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในทางที่ดีมากมายทั้งภายในและภายนอก จากคนที่ไม่เคยกล้าพูดต่อหน้าคนหลายๆ ก็กลายเป็นว่าเป็นเรื่องที่ง่ายไปเสียแล้ว ผมมีความสุขมากที่ได้มาเป็นส่วนหนึ่งของบ้านดิน



แต่อีกด้านหนึ่งของชีวิตผมที่ตัดสินใจเลือกที่จะอยู่บ้านเลือกที่จะทำตามความฝันของตัวเอง คือการอยู่ทำ “อาชีพเกษตรกร” ซึ่งผมเชื่อว่า มันเป็นอาชีพที่ทำให้เราอยู่ในชุมชนได้อย่างมีศักดิ์ศรี แต่มันก็เป็นโจทย์ที่

ยากอยู่พอสมควรเพราะผมต้องเอาจริงกับมันจริงๆ บางครั้งผมก็รู้สึกที่ออยู่บ้างไม่รู้ว่าเราจะทำตามฝันของเราได้หรือเปล่า เพราะทุกครั้งที่เราลงมือปฏิบัติมันเหนื่อยมากและต้องใช้ความอดทนกับมันจริง ผมก็ได้แต่ถามตัวเองทุกครั้งว่า “เมื่อตอนที่เราคิดมันช่างง่ายดายเสียนี้กระไร แต่เมื่อลงมือทำแล้วมันเป็นสิ่งที่ยากสำหรับเราจริงๆ” แม้แต่ตัวอย่างที่ดีๆ ที่สามารถเป็นแรงบันดาลใจให้ผมได้ ไม่ว่าจะเป็นคน

ที่เขาต่อสู้อชีวิตโดยการทำเกษตรจนประสบความสำเร็จ ตัวอย่างเช่น คุณมาร์ติน ฟรังซ์ที่มาทำเกษตรที่เมืองไทย หรือบุคคลอื่นที่ผมเคยได้ไปสอบถามความรู้จาก ท่าน ทุกคนก็ได้เล่าว่า ท่านจะประสบความสำเร็จอย่างทุกวันนี้ท่านก็ได้ผ่าน วิกฤติต่างๆ มากมายและ ก็ต้องใช้เวลาเป็นสิบๆ ปีที่กว่าจะมีวันนี้ คำเหล่านี้ที่ เป็นสิ่งที่ทำให้ผมมีความหวังอยู่ ตลอดเวลา เพราะว่าการทำเกษตรแบบนี้มันต้อง ใช้เวลา มันไม่ใช่ลงมือทำวันนี้แล้ววันพรุ่งนี้ก็เห็นผล อาจเป็นเพราะเหตุนี้ก็ได้ที่ คนส่วนใหญ่ไม่อยากประกอบอาชีพเกษตรกร

ถึงแม้มันจะเป็นเรื่องที่เหนื่อยหน่าย แต่สำหรับผมแล้วมันไม่ใช่ผมคิด ว่ามันเป็นเรื่องที่สนุกมากกว่า ผมคิดว่าเมื่อไหร่ที่เราได้ทำเต็มที่กับมันแล้ว ผลจะ ออกมาเป็นอย่างไรมันช่างแต่สิ่งหนึ่งที่เราจะไม่มีวันลืมก็คือสิ่งที่เราได้เรียนรู้กับมัน

กิจกรรมที่ผมได้ทำที่บ้านดิน ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงปลาตุ๊ก เพาะเห็ด หรือการปลูกผัก กิจกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้ผมได้ทดลองทำ ก่อนที่ผมจะได้ ตัดสินใจจริงว่า เราน่าจะนำมาประกอบเป็นอาชีพได้หรือเปล่า และเรายังได้รู้ว่า แต่ละกิจกรรมมันมีข้อดีอยู่อย่างไร เมื่อเราได้ทำครั้งต่อไปเราจะปรับปรุงส่วน ใดเพื่อให้มันดีขึ้น สิ่งเหล่านี้ผมได้เรียนรู้มันจากการที่เข้ามาร่วมเรียนรู้กับเพื่อนๆ ที่บ้านดิน ประสบการณ์มากมายที่ผมคิดว่ามันคงไม่เกิดขึ้นกับผมแน่ๆ แต่แล้ว วันที่ผมได้ก้าวเข้ามาบ้านดิน สิ่งเหล่านี้มันก็ได้เกิดขึ้นกับผมจริง และชีวิตก็ได้ เปลี่ยนแปลง ไปจากชีวิตที่เคยมีแต่เล่นไปวันๆ กลายเป็นชีวิตที่มีคุณค่าทั้งต่อ ตัวเองและผู้อื่น ผมเชื่ออย่างนั้น...



ฉันเปลี่ยนแปลงเมื่อ

ฉันได้เรียนรู้

วิชา ลานห้ำ (ปริม)

การที่เราจะรู้หรือจะเรียนในเรื่องต่างๆจนให้กลายเป็นคน

ที่เก่ง มีความสามารถ และมีความมั่นคงในชีวิตได้นั้น ไม่ใช่ที่เราจะต้องเคร่งครัดอ่านแต่หนังสือ หรือต้องนั่งอุดอู้หลังขดหลังแข็งในห้องเรียนสี่เหลี่ยมทั้งวัน แต่ฉันคิดว่าการเรียนรู้มันมีหลากหลายรูปแบบ หลายสิ่งหลายอย่างที่เราไม่เคยได้รู้จัก หลายสิ่งหลายอย่างที่เราไม่เคยได้เห็น และอีกหลายสิ่งหลายอย่างที่เราไม่เคยได้สัมผัสเลย แต่ฉันก็ได้มีโอกาสที่ดีที่ฉันได้เรียนรู้กับกระบวนการเหล่านี้เมื่อฉันได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งกับเยาวชนผู้รักดีกลุ่มเล็กๆที่เรียกตัวเองภายใต้ชื่อที่ภูมิใจกันตั้งขึ้นมาอย่างสร้างสรรค์ว่า เด็กบ้านดิน หรือที่หลายคนอาจจะรู้จักชื่อที่เป็นทางการว่า “เยาวชนกลุ่มศูนย์การเรียนรู้ชาวดิน” นั่นเอง (เท่าที่มี!!!) ฉันใช้เวลาทั้ง 2 ปี เกือบ 3 ปี ที่ได้ย่างก้าวเข้ามาทำความรู้จักกับความรู้อยู่นอกห้องเรียน และ “การทำงานแบบมีส่วนร่วม” ก็เป็นอีกหนึ่งการเรียนรู้ที่สำคัญที่เป็นตัวผลักดันทำให้ฉันเติบโตขึ้นพร้อมกับเด็กบ้านดินหลายๆคน...

ย้อนอดีตไปเมื่อครั้งที่ฉันยังไม่เคยรู้จักกับเด็กบ้านดิน ฉันไม่เคยรู้จักกับการเข้าค่าย ฉันเป็นเพียงเด็กคนหนึ่งเติบโตและรำเรียนมาภายในหมู่บ้านโลกกลาง ตำบลห้วยทอง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่นแห่งนี้ เคยคิดอยู่เสมอว่าทุกสิ่ง

ทุกอย่างที่อาจารย์คอยพร่ำบ่นพร่ำสอน พูดยากกับนักเรียนจนปากเปียกปากแฉะ นั้น เป็นเพียงสิ่งเดียวที่จะช่วยทำให้ฉันประสบความสำเร็จในชีวิตของฉันได้ จะสามารถทำให้ฉันเป็นเจ้าของคนขายคนได้ ทั้งที่ฉันไม่เคยได้คิดเลยว่า คำเป็นคำตาย ของวิชาภาษาไทย สูตรการหาพื้นที่ของวิชาคณิตศาสตร์ หรือจะเป็นการทำ ทดลองหาสมบัติ กรด-เบส สารต่างๆ ของวิชาวิทยาศาสตร์ ความรู้ต่างๆ เหล่านี้ ฉันจะสามารถนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันของฉันได้อย่างไรบ้าง? นอกซะจากว่าฉันได้นำเอาสมุดที่ฉันได้จดทุกคำพูดของอาจารย์ที่ฉันคิดว่าเป็นแนวและเป็นประโยชน์ในการทำข้อสอบ แล้วนำไปท่องสอบเอาคะแนนเท่านั้นเอง ความรู้ต่างๆ เหล่านี้จะทำให้ฉันเป็นเจ้าของคนขายคนได้หรือไม่? ในเมื่อฉันเรียนรู้วิชาต่างๆ เหล่านี้จนเก่งและชำนาญแล้ว แต่ฉันก็ยังเป็นคนที่ไม่เอาแต่ใจ ไม่ฟังความคิดเห็นของคนอื่น ใช้อารมณ์อยู่เสมอ จนหลายครั้งคนอื่น ๆ ก็ชอบมองว่าฉันเป็นคนที่ก้าวร้าวทั้งๆ ที่ฉันเองก็คิดว่าฉันไม่ได้ทำอะไรที่ سوءแหวว่าตัวเองก้าวร้าวเลยสักนิด จนกระทั่งวันหนึ่งที่ฉันได้ไปเจอและเจอรุ่นพี่ที่ในหมู่บ้านโคกกลางนี่เอง ที่เป็นคนชักชวนให้ฉันมาเข้าค่าย ค่ายแรกในชีวิตของฉัน (ที่ไม่ใช่ค่ายลูกเสือ-เนตรนารี หรือเกี่ยวกับโรงเรียน) ค่ายนพลักษณ์ เป็นค่ายแรกที่จุดประกายให้ฉันเกิดไฟแห่งการเรียนรู้อย่างรุนแรง จนได้ทำตัวเป็นสปายแทรกซึมเข้ามาในกลุ่มเด็กบ้านดิน เพื่อจุดประสงค์หลักๆ คือมาหาความรู้ที่ไม่ใช่ความรู้ที่อยู่ในโรงเรียนนั่นเอง...(เเวอร์รี่ไปแล้ว!!!)

มันเป็นอะไรที่ทำให้ฉันวุ่นวายและมีความคิดที่สับสนตีกัน ไปตีกันมา อย่างรุนแรง เมื่อฉันได้มาเข้าค่ายเป็นครั้งที่ 2 ฉันไม่รู้หรือว่าการแสดงความคิดเห็นออกมาในวงใหญ่เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างไร? การทำงานเป็นหมู่คณะหรือแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นยังไง? หรือจะเป็นเรื่องของ การสรุปทเรียนในกิจกรรมที่ผ่านมานั้นทำไมต้องทำอย่างนั้นด้วย? เมื่อก่อนมันเป็นคำถามที่ฉันไม่เคยเข้าใจเลย ทำไมต้องถามด้วย? ฉันชอบตั้งคำถามกับตัวเองลักษณะนี้อยู่บ่อยครั้ง แต่ก็

เพราะว่าฉันอยากรู้ ฉันก็เลยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์การเรียนรู้ชาวดินนี่เอง จนฉันได้มีโอกาสเข้าค่ายหลายค่ายด้วยกัน มันจึงทำให้ฉันตอบคำถามที่ฉันเคยได้ถามตัวเองเอาไว้จนเป็นที่หายข้องใจ ว่า การที่เราพร้อมแสดงความคิดเห็นออกมาในวงใหญ่นั้นก็เพราะว่าเราจะได้อะไรหรือสิ่งที่ควรปฏิบัติ ยิ่งระดมความคิดเห็นมากเท่าไรก็จะได้ความรู้มากเท่านั้น ส่วนการทำงานเป็นหมู่คณะนั้นยังเป็นเรื่องที่สำคัญเลยเพราะว่าการทำงานร่วมกับคนอื่นได้นั้น หนึ่งล่ะก็คือเรื่องของความสัมพันธ์ เราจะทำงานกับคนอื่นได้อย่างราบรื่นนั้นเรื่องความสัมพันธ์ และความเข้าใจกันก็เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง แล้วถ้าเรามีความเข้าใจกันแล้วมันก็จะส่งผลให้เราอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขและไม่มีปัญหา เช่นเดียวกัน และเรื่องที่เราต้องมาสรุปทบทเรียนต่าง ๆ นั้น ก็เป็นการทบทวนตัวเองในรูปหนึ่งเช่นเดียวกัน ว่าตัวเองมีความรู้สึกอย่างไร ภาวะภายในของตัวเองนั้นเป็นยังไง ฉันคิดว่ามันเป็นเรื่องที่ดีมากกับการที่เราได้มามองตัวเองอีกครั้งอย่างละเอียดและเจาะลึกยิ่งกว่าเดิม และการทำเหล่านี้แหละที่ มันจะทำให้เราได้เรียนรู้อะไรต่ออะไรอีกเยอะ แม้ว่าเรื่องนั้นจะเป็นเรื่องเล็กๆก็ตามที...

และอีกครั้งที่ฉันได้มีโอกาสในการเข้าค่าย ฤดูร้อน ค่ายแรกที่เป็นค่ายใหญ่ของฉัน มีระยะเวลาที่ฉันคิดว่า “เราไม่ไหวแน่!!!” ก็จะไม่คิดได้ไงแล้ว 20 วันเชียวนะ!! ก็อย่างที่บอกไว้เมื่อก่อนหน้านั้น ค่ายนี้เป็นค่ายที่ 2 ของฉันเอง และค่ายนี้ก็จัดขึ้น ณ วัดบ้านโคกกลางนี่เอง มีเยาวชนที่เดินทางมาเข้าค่ายร่วมประมาณ 40 คน มีทั้งมัธยมต้นและมัธยมปลาย ฉันอยู่ได้ประมาณ 3 วัน ฉันรู้แล้วว่าการทำงานร่วมกับคนอื่นนั้นฉันจะมาใช้นิสัยที่ฉันชอบใช้ชีวิตที่บ้านไม่ได้ ฉันจะมัวเอาแต่ใจตัวเองไม่ได้ ฉันจะมัวแต่เอาความคิดของตัวเองเป็นหลักไม่ได้ หรือฉันจะมัวแต่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจอีกไม่ได้อีกแล้ว ฉันต้องทำในสิ่งที่ขัดแย้งกับความรู้สึกของตัวเองอย่างแรง เพื่อที่จะได้ปรับตัวให้อยู่ร่วมกับคนร่วมค่ายอย่างไม่มีปัญหา... ฉันไม่เคยชินกับการที่ฉันจะต้องเข้าไปหาคนอื่นก่อน

แต่ฉันก็ต้องทำเมื่อฉันคิดอย่างรอบคอบแล้วว่า มันเป็นการที่ฉันจะเพิ่มความสัมพันธ์สนทนากับคนอื่นได้...ฉันไม่ชอบที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นที่แตกต่างกับฉัน ฉันยอมรับไม่ได้ แต่ฉันก็ต้องพยายามไม่ได้เถียงและยอมรับฟังความคิดเห็นของเขาอย่างเต็มใจ... ทุกสิ่งทุกอย่างที่ฉันได้กระทำลงไปนั้น มันทำให้ฉันได้เรียนรู้ว่า การที่เราจะอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างสันตินั้น เราต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น รู้จักเอาใจเขาใส่ใจเรา รู้จักพยายามหักห้ามใจในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ถ้าเราทำอย่างนี้ได้มันก็จะทำให้เราเรียนรู้อย่างเต็มที่โดยที่เราไม่มัวแต่มีปัญหากับคนอื่นเช่นเดียวกัน...

ฉันคิดว่า การเข้าค่ายในครั้งนั้นมันเป็นการเริ่มต้นที่ดีสำหรับฉัน ที่ฉันจะได้เริ่มก้าวเดินเพื่อที่จะเก็บรวบรวมเอาประสบการณ์ที่ภาคภูมิใจ แล้วใช้เป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่...ฉันรู้สึกได้ว่าฉันเติบโตขึ้นจากเดิมมาก รู้จักคิดที่จะแยกแยะว่าอะไรถูก อะไรผิด ไม่เอาแต่ใช้อารมณ์กับคนอื่น รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นคนอื่นมากขึ้น และจากการที่ฉันก็ได้ผ่านการเข้าค่ายมานับไม่ถ้วนแล้วนี้แหละ ทำให้ฉันได้เรียนรู้ทักษะต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็น การอยู่ร่วมกับคนอื่น การปรับตัว การรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การพูด การตั้งคำถาม การทวนคำตอบ การจับประเด็น อีกทั้งจะเป็นเรื่องของ การรู้จักตนเองอีกด้วย และที่สำคัญความรู้ต่างๆที่ฉันได้เรียนรู้มานั้น ทุกๆ ทักษะ ฉันสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของฉันได้จริง กระบวนการต่างๆที่ฉันได้ไปรับเรียนมาอย่างเหน็ดเหนื่อยและลำบาก หลายครั้งที่พวกเขาได้จัดค่ายขึ้น ฉันก็ได้รับเลื่อนตำแหน่งขึ้นมา นั่นก็คือ การทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ฉันชอบในการทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงนี้ ที่ฉันชอบไม่ใช่ว่า การเป็นพี่เลี้ยงจะมีอภิสิทธิ์เหนือผู้เข้าร่วมค่ายคนอื่น ๆ ไม่ใช่ว่าพี่เลี้ยงเป็นคนที่มิเสียงคอยสั่งคนนั้นคนนี้ได้ แต่ที่ฉันชอบเพราะว่าการเป็นพี่เลี้ยงนี้แหละ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ฉันใช้พัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆของตัวเองให้เกิดความเชี่ยวชาญและชัดเจนมากขึ้น ฉัน

ชอบที่ตรงนี้มากกว่า ฉันคิดว่าการที่ฉันได้ทำหรือคิดอะไรซ้ำๆบ่อยๆ มันทำให้ฉันได้ทบทวนและได้คิดอย่างละเอียดอ่อน ฉันชอบยกตัวอย่างง่ายๆ เช่น ตัวของฉันเองก็เป็นคนที่ไม่ค่อยจะได้เรื่องนักเวลาที่เขาให้ฉันทำหน้าที่จดบันทึกในการเข้าค่าย และการจดบันทึกนั้น ทักษะที่สำคัญก็คือเรื่องของ การจับประเด็น จับประเด็นในเรื่องที่ผู้เข้าร่วมพูด ว่าเขาต้องการที่จะพูดเรื่องอะไรกับเรา เขาต้องการสื่อสารให้เราเข้าใจในเรื่องอะไร และในการจดบันทึกนั้นเราจะต้องสรุปให้ได้ว่าเขาพูดอะไร แล้วต้องเขียนออกมาให้ได้ใจความที่กระชับ บอกตามตรงว่าฉันไม่ได้มีพรสวรรค์ในเรื่องนี้เลย ฉันรู้สึกไม่มั่นใจถ้าพี่เลี้ยงหลายคนมอบหน้าที่นี้ให้กับฉัน ฉันรู้ว่าฉันทำไม่ได้ ฉันจึงต้องการที่ฝึกฝนตัวเองให้เชี่ยวชาญและก็คล่องในเรื่องนี้ และเมื่อฉันคิดได้ ฉันก็ไม่กลัวว่าที่ฉันจดไปนั้นจะถูกหรือผิดแต่ฉันขอแค่ฉันได้ฝึกและก็ทำหน้าที่ที่ฉันได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ เมื่อฉันได้ทำบ่อยๆ หัดฟังบ่อยๆ มันก็ให้ฉันรู้แนวทางและจับประเด็นได้ว่าเขาเหล่านั้นกำลังพูดถึงเรื่องอะไรที่แท้จริง ถึงแม้ว่าฉันจะยังไม่เก่ง แต่การที่ฉันได้ทำบ่อยๆ อย่างน้อยๆมันก็ทำให้ฉันเก่งขึ้นกว่าเดิม...

ฉันก็พูดเรื่องของตัวเองมากก็มาก ช่วงนี้ฉันก็ของนำเสนอกลุ่มของนั่นเอง “ศูนย์การเรียนรู้ชาวดิน” ตอนแรกพวกเราก็ไม่ได้ตั้งเป็นกลุ่มเป็นก้อนอะไรกันขึ้นมาหรอก แต่ก็เนื่องด้วยว่า ฉันอยู่บ้านเฉยๆไม่ได้มีอะไรทำ ดูโทรทัศน์ เล่นเกม คอมพิวเตอร์อะไรเทือกๆนั้น หรือไม่ถ้ามีค่าย ก็ไปเข้าค่ายกับเขา ตอนนั้นชีวิตมันมีแค่นั้นจริงๆ ถึงแม้จะรู้จักตัวเองและปรับปรุงตัวเองดีขึ้น แต่ฉันก็ยังคิดว่าฉันไม่ได้มีประโยชน์เท่าที่ควรเลย นอกจากเอาทักษะกระบวนการต่างๆมาใช้เป็นบางครั้งเท่านั้น พวกเราจึงมองเห็นปัญหาการว่างงานในข้อนี้ จึงคิดว่า “ถ้าเรามีพื้นที่เป็นของตัวเอง แล้วใช้เป็นที่รวบรวมกลุ่มหรือนัดประชุมทำกิจกรรมอะไรก็ได้ที่มันมีประโยชน์ก็คงจะดีกว่าจะไม่ทำอะไรทำ” ฉันและเด็กบ้านดินทั้งหลายก็เลยสร้างบ้านดินขึ้น เพื่อเป็นที่เรียนรู้ของกลุ่มขึ้น โดยที่มีลุงสำเนียงเป็นคน

บริจาคเนื้อที่ส่วนนี้ให้กับการสร้าง ภายใต้ชื่อที่พวกเราภูมิใจกันนักหนาว่า “ศูนย์การเรียนรู้ชาวดิน”



หลังจากที่ฉันและเพื่อนๆพากันมีพื้นที่เป็นของตนเองแล้ว พวกเราก็ได้รวมตัวกันขึ้นเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมที่ดีและก็มีประโยชน์ อาทิ การปลูกผัก การร้องหมอลำ การเข้าไปช่วยงานบุญในหมู่บ้าน การสอนน้องอ่านหนังสือ และอีกหลายๆเรื่อง เช่นเดียวกัน เราทำกิจกรรมต่างๆเหล่านั้นนั้น ก็ไม่ใช่ที่เราจะไม่ได้เรียนรู้อะไรจากมัน อย่างที่ฉันเคยได้กล่าวไว้ในข้างต้นแล้วว่า แม้จะเป็นแค่เรื่องเล็กๆเรา

ก็สามารถที่จะเรียนรู้จากมันได้อยู่ดี ถ้าเรามองว่ามันเป็นเรื่องของการเรียนรู้.... อย่างเช่นเรื่องของการปลูกผักนั้น มันเป็นการที่ช่วยเราประหยัดในเรื่องค่าอาหารหรือช่วยลดรายจ่ายในครอบครัว แต่ถ้าเราลองมองย้อนกลับเข้าไปข้างในของเรา ดูสิว่าที่แท้จริงแล้ว การปลูกผักมันสอนเรื่องอะไรให้กับเรา ฉันก็มองตัวของตนเองเช่นเดียวกัน ว่าการที่ฉันปลูกผักนั้นมันสอนในเรื่องของวินัยและความรับผิดชอบมากขึ้น เพราะว่าการปลูกผักถ้าเราอยากได้ผักที่มีความสวยงาม มีความอุดมสมบูรณ์ และไม่เหี่ยวแห้งนั้น เราก็ต้องมารดน้ำมันให้ตรงเวลา และที่สำคัญก็ต้องมารดน้ำมันอย่างสม่ำเสมอด้วยเช่นกัน และการทำอย่างนี้ทุกวันมันจึงเป็นการฝึกเรื่องของวินัยและความรับผิดชอบของตนเองไปในตัว นี่ก็เป็นสิ่งที่ฉันได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมเล็กๆ อย่างการปลูกผัก...

ฉันคิดว่าการที่ฉันได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชาวดินแห่งนี้มันเป็นเรื่องที่โชคดีสำหรับฉันมากๆ ฉันได้มีโอกาสรู้ในสิ่งที่คุณอื่นๆไม่รู้ ฉันได้มีโอกาสสัมผัสกับสิ่งที่ไม่มีในห้องเรียนสี่เหลี่ยม ฉันได้มีโอกาสที่รู้วิธีการและแนวทางที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เป็นคนที่ดีขึ้น ในขณะที่เพื่อนๆ

ที่อยู่โรงเรียนหรือใครหลายๆที่อยู่รอบข้างฉันไม่เคยได้มีโอกาสสัมผัสและไม่เคยได้รู้เลยด้วยซ้ำว่ายังมีการเรียนรู้แบบนี้อยู่อีก นอกจากความรู้ที่หาได้ในห้องเรียนเท่านั้น เพื่อนๆไม่เคยรู้ว่ามิวิชาารู้จักตนเอง เพื่อนๆไม่รู้ว่ามิวิชาปรับตัว เพื่อนๆไม่รู้ว่ามิวิชาการเข้าหาคนอื่น ทุกๆสิ่งทุกอย่างที่ฉันได้รู้และร่ำเรียนมา หลายอย่าง



มันเป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้ฉันกลายเป็นผู้ใหญ่ขึ้น ฉันรู้สึกว่ามันเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ทั้งในเรื่องของภาวะภายในและภาวะภายนอก ฉันรู้สึกว่ามันเติบโตขึ้นกว่าเดิมเยอะเลย จากที่ฉันเคยมีนิสัยที่ไม่ยอมใคร ฉันว่า

ตอนนี้ฉันรู้จักที่จะยืดหยุ่นและก็ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ฉันกล้าคิดและกล้าตัดสินใจ ตอนนี้ถ้ามีใครๆถามฉันว่า “ทำไมถึงมาเข้าค่ายและเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์การเรียนรู้ชาวดิน?” ฉันก็สามารถตอบอย่างมั่นใจและหนักแน่นได้ว่า

ฉันชอบกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ เพราะมันทำให้ฉันสามารถมองกลับมาดูตัวเองอย่างลึกซึ้งและปรับปรุงแก้ไขในข้อผิดพลาดของฉันให้ดีขึ้นได้

ฉันชอบการทำงานร่วมกับคนอื่น เพราะมันทำให้ฉันรู้จักที่จะยืดหยุ่นเข้ากับคนอื่นได้ง่าย

ฉันชอบที่จะเข้าค่าย เพราะมันทำให้ฉันพัฒนาศักยภาพของตัวเองในหลายๆด้านให้เก่งขึ้นด้วยตัวของฉันเอง

และที่สำคัญมันทำให้ฉันเปิดใจกับคนอื่นมากขึ้นด้วย ทุกสิ่งทุกอย่างที่ฉันได้สัมผัสมา ฉันรู้สึกรักกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ แต่ฉันก็ยังคิดว่า การที่ฉันได้เรียนรู้มาเท่านี้มันก็ไม่มากพอ ความทุกข์ ความหนักใจ มันยังเทียบไม่ได้เลย

ด้วยซ้ำกับอาจารย์ของฉันนั่นก็คือ พี่หยิก พี่อ้อย และพี่ๆอีกหลายๆคน ตอนนี้นี้ฉันก็ไม่ว่าฉันยังต้องเรียนรู้เรื่องอะไรอีกบ้าง แต่ฉันแค่รู้ว่ายังมีอีกหลายเรื่องหลายอย่างเลยที่ฉันยังไม่รู้ ยังไม่เคยสัมผัส และมันก็ยังรอให้ฉันก้าวเข้าไปหามันทีละนิดๆ ฉันจะทำตัวเป็นน้ำที่ยังไม่เต็มแก้ว เพื่อที่ฉันจะเดินทางไปเก็บเกี่ยวเอาความรู้และประสบการณ์มาเสริมสร้างและพัฒนาชีวิตของตนเอง และฉันก็ขอเป็นเยาวชนอีกคนหนึ่งที่จะช่วยให้สังคม คนรอบข้าง และตัวของตนเอง ดำรงชีวิตอยู่อย่างมั่นคงและเต็มไปด้วยความสุข...

เรื่องเล่าสดๆ จากพื้นที่ขอนแก่น

วารกรณ์ หลวงมณี
ผู้ประสานงานภาคอีสาน



วันที่ 12 สิงหาคม 2551 ก็เป็นวันแม่แห่งชาติอีกครั้งหนึ่ง แต่วันแม่ของลูกก็คงมีทุกลมหายใจ ก่อนหน้านี้ 1 สัปดาห์ เกenna ในพื้นที่หนองเรือ คือ อาจารย์หนุ่มและภริยา (หนูแดง) ซึ่งเป็นเลขานุการของนายก อบต.บ้านฝ้อ ก็โทรมาว่าอยากพาเยาวชนบ้านฝ�มาแลกเปลี่ยนกับเยาวชนที่ภูเวียง ผู้เขียนจึงนัดด้วยความรวดเร็วว่าเอาวันที่ 12 นี้แหละ วันดีแล้ว!!

สืบเนื่องยาวๆ มาจากเวทีที่นครสวรรค์นั่นแหละ ได้จุดประกายไฟโชติช่วงให้กับอาจารย์หนุ่ม ซึ่งได้ร่างเวทีงานพัฒนามานานเพราะหันมาเป็นอาจารย์และกำลังเรียนด็อกเตอร์อยู่ แต่ก็คิดอยู่เสมอถึงปัญหาเยาวชนแต่ก็ขาดเพื่อนช่วยกระตุกกระตุ้น ด้วยเชื่อไฟที่มันมีอยู่แล้วพอโดนลมพัดมาเผ่นๆ ก็เริ่มลุกโชนได้ไม่ยากนัก ส่วนหนูแดงนั้นไฟติดตั้งแต่วันที่ผู้เขียนพาไปร่วมงานพลพลังของมูลนิธิสยามกัมมาจลจัดแล้ว การได้ไปเห็นหลายๆ คนคิดและทำ รวมทั้งผู้เขียนก็นั่งเป่าหูในระหว่างที่รอรถไฟด้วยกัน จนอาจารย์หนุ่มบอกว่า “หนูแดงเปลี่ยนไป” สำหรับหนูแดงแล้ว ประเด็นใหญ่ที่ทำให้ลุกขึ้นมาทำก็คงมาจากการที่ตนเองเป็นคนที่อยู่ในชุมชน เห็นทั้งปัญหาและศักยภาพของเยาวชน และที่สำคัญ หนูแดงบอกว่า “แดงก็มีลูก แแดงจึงสนใจงานเด็ก”

วันที่เดินทางกลับจากการประชุมที่นครสวรรค์ ผู้เขียนได้ชวนอาจารย์หนุ่มแวะทานอาหารเย็นที่ศูนย์การเรียนรู้ชาวดินก่อน พวกเราถึงบ้านดินกันเมื่อเวลาเกือบทุ่มหนึ่งแล้ว อาจารย์หนุ่มได้เจอเด็กเกือบ 20 คน นั่งคุยกันบ้าง ทำการบ้านบ้าง ฟังเรื่องหมอลำบ้าง อาจารย์หนุ่มถามว่า “มากันอย่างนี้ทุกวันเลยหรือ” เด็กๆ ตอบว่า “มาทุกวัน” อาจารย์หนุ่มบอกว่าแปลกใจมาก นึกว่าจะเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่เงียบเหงา จะมีเด็กมาเฉพาะเสาร์อาทิตย์ หรือในช่วงที่มีกิจกรรมเท่านั้น อาจารย์หนุ่มบอกว่า “2 ปีที่ผ่านมา ผมนึกว่าพี่อ้อยหายไปเลี้ยงลูกอยู่ที่บ้านที่ไหนได้กลับมาซุ่มอยู่ที่นี้เอง”

เมื่อเดินทางกลับออกมาจากบ้านดิน อาจารย์หนุ่มก็พูดขึ้นลอยๆ ว่า “ที่ผ่านมามีทำอะไรอยู่” และอาจารย์หนุ่มก็ตอบเองว่า “ผมมีวแต่ก็ถึงตนเอง” อาจารย์หนุ่มเล่าว่า ที่ผ่านมามีอาจารย์หนุ่มเลี้ยงวัวขุน และทำกิจกรรมหลายๆ อย่าง สารพัด มีทั้งขาดทุนบ้าง อยู่ตัวบ้าง ได้กำไรบ้าง หลังจากนั้นพวกเขาก็คุยแลกเปลี่ยนกันถึงทิศทางการเคลื่อนไหวของพื้นที่กันอย่างมา มัน

ที่พื้นที่หนองเรือนี้ก็มีต้นทุนดีๆ อยู่หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์หนุ่มและครอบครัวของภรรยาที่มีพ่อเป็นผู้ใหญ่บ้านหลายสมัย มีหลานชายที่เป็นครู กศน. สนใจงานเกษตร มีความรู้ทั้งเรื่องการเลี้ยงกบเลี้ยงปลา เลี้ยงวัว และได้ทำพื้นที่ของตนเองให้เป็นศูนย์เรียนรู้ของ กศน. ด้วย นอกจากนี้ยังมีนายทศ อดต. ที่เป็นนักพัฒนามาก่อน และสนใจงานเยาวชนเช่นเดียวกัน ในหมู่บ้านแห่งนี้ยังมีแกนนำอย่างพี่โชคที่สนใจทำงานเยาวชนมานาน โดยการนำดนตรีที่ตนเองถนัดมาเป็นสื่อในการรวมกลุ่มเยาวชนทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การอนุรักษ์ป่า ซึ่งหมู่บ้านนี้อยู่ติดเขตป่าอุทยานน้ำพอง และอยู่ติดเขื่อนอุบลรัตน์ จากการพูดคุยกับพี่โชค ซึ่งสนใจงานเยาวชนเนื่องจากมีลูกชาย 2 คน และลูกสาว 1 คนที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่น และให้อิสระในการเรียนรู้ของลูกอย่างเต็มที่ พี่โชคบอกว่า อยากทำงานเยาวชน เพราะต้องการสร้างสังคมดีๆ ไว้กับลูก แต่พี่โชคก็ไม่ชอบการทำงาน

ร่วมกับ อบต. เอามากๆ เพราะเมื่อปีก่อน พี่โชคเคยทำแล้วรู้สึกว่ อบต. มีปัญหา จุกจิกมากมายส่งผลให้การทำงานยากขึ้นโดยไม่จำเป็น นี่แหละ ทุนดิว ที่เรา มองเห็นจากชุมชนนี้

ขอย้อนกลับไปวันที่ 12 ต่อสักหน่อย เช้าวันนี้เด็กๆบ้านดินก็ดูคึกคักกัน เป็นพิเศษ เพราะจะมีคนมาดูสิ่งที่พวกเขาทำ เยาวชนบ้านดินตอนนี้มี 2 รุ่น รุ่น แรก (หลังหน้อย) มี 10 คน ในด้านคุณภาพก็ยังแบ่งได้หลายระดับอยู่เหมือนกัน และรุ่นใหม่ที่เพิ่งเข้ามาเมื่อ 3-4 เดือน อีก 8 คน ผู้เขียนจึงให้พวกเขาออกแบบ กันเองว่า เมื่อแขกมาถึงจะทำอย่างไร จะพาเขาเล่นอะไร จะนำเสนออะไร และจะ ให้ดูอะไร

ระยะทางจากอำเภอหนองเรือมาที่บ้านดินประมาณ 70 กิโลเมตร ซึ่งไม่



ไกลกันนัก ทีมหนองเรือ จำนวนเกือบ 30 คน มาถึง ตอนบ่าย (ถ้าอยู่ไกลจะ มาถึงเช้า) เด็กบ้านดินก็ทำ การกวาดต้อนเด็กหนอง เรือให้เข้าไป ใน ห้อง ประชุมก่อน และได้เล่า

ความเป็นมาของบ้านดินแบบสั้นๆ แล้วก็ทำกิจกรรมแนะนำตัว และเล่นสันทนา การพอให้ผ่อนคลาย จากนั้นเด็กบ้านดินก็ช่วยกันเล่ากิจกรรมที่ทำที่บ้านดินกัน คนละกิจกรรม บางกิจกรรมก็ช่วยกันเล่า 2-3 คนๆละคำสองคำ เด็กและเยาวชนยังไม่ค่อยกล้าซักถามกันมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นทีมพี่เลี้ยงที่พามา ซักถามถึงวิธีการ เรียนรู้และการพัฒนาตนเองของเยาวชน และทางพื้นที่หนองเรือก็ได้เล่าสิ่งที่กำลัง ทำให้กับเด็กบ้านดินได้เรียนรู้ด้วย

จากนั้นก็พาออกไปเดินดูกิจกรรม พร้อมกับพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน แต่ก็สังเกตเห็นว่า ด้วยความยังไม่คุ้นเคยกันนัก ทั้งเจ้าภาพและแขกบางกลุ่มก็ต่างคนต่างเดิน หนุ่ๆบางคนก็เลือกที่จะไม่เดิน อาจารย์หนุ่มบอกว่า เด็กที่มาครั้งนี้มีทั้งที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักและกลุ่มเป้าหมายรอง บางคนก็มาเพราะอยากมาเที่ยวหรือมาดูก่อน หลังจากเดินดูกันสักพักก็กลับมารวมกันอีกครั้ง เพื่อซักถามเพิ่มเติม แต่ก็ยังคงเงียบๆ เหมือนเดิม จะมีบางคน โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงที่แสดงความสนใจด้วยการซักถาม และปิดท้ายด้วยดนตรีสนุกๆ จากพีโซคและครอปรว ซึ่งเป็นที่เลื่องลือของเยาวชนพื้นที่หนองเรือ ที่อุตสาหกรรมหิ้วเครื่องดนตรี และเครื่องเสียงของตนเองมาด้วย

หลังจากที่มหนองเรือกลับไปแล้ว เด็กบ้านดงก็สรุปบทเรียน หรือทำ



AAR กัน โดยผู้เขียนให้เขาคำเนินรายการกันเอง แต่ผู้เขียนก็นั่งฟังอยู่ด้วย พวกเขาส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจกับการนำเสนอของตนเอง และต่อด้วยการนิทานแขก

ที่มาเขียนว่า “ฟังไม่เป็น” เล่นและก็แซวกันในขณะที่พวกเขาแนะนำเสนอ ผู้เขียนได้ช่องก็เลยถามต่อว่า “เมื่อมีคนไม่ฟังแล้วเขาารู้สึกอย่างไร และจัดการกับตรงนั้นอย่างไร” ปริมบอกว่า “เมื่อเขาไม่ฟัง ก็ไม่อยากจะพูดต่อ ก็จะใช้วิธีการหยุดพูดสักพักเพื่อให้เขาได้รู้ตัว แต่เขาก็ไม่รู้ก็เลยต้องพูดต่อ (ฮา)” สุดท้ายก็ชวนพวกเขาสรุปว่า “การที่เขาแนะนำเสนอได้ดีเพราะอะไร” พวกเขาบอกว่า ได้เตรียมตัว, ผู้ฟังเป็นเยาวชนเหมือนกัน, พูดเป็นภาษาลาวเลยรู้สึกไม่เกร็ง และส่วนใหญ่บอกว่า

“เขาพูดในสิ่งที่เขาทำเขาเลยพูดได้” ส่วนทางทีมหนองเรือเขาก็กลับไปสรุปบทเรียนของเขาเช่นเดียวกัน และเกิดกิจกรรมอีกหลายอย่างที่ต่อเนื่องจากวันนั้นไปรอดติดตามตอนต่อไป

จากกิจกรรมครั้งนี้ ผู้เขียนได้บทเรียนสำคัญ คือ เด็กเรียนรู้จากกันได้ และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่กันได้เป็นอย่างดี (สังเกตได้จากการที่พื้นที่หนองเรือกลับไปทำกิจกรรมต่อ) และเราจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชนให้เขารู้จักการสังเกต การซักถามพูดคุยแลกเปลี่ยน การฟัง การจับประเด็น และการบันทึก เพื่อให้เขาสามารถคว้าความรู้ได้ ด้วยการสร้างปัจจัยและเงื่อนไขให้พวกเขาได้ฝึกฝนอยู่เสมอ เช่น การให้ไปหาความรู้จากผู้เฒ่าผู้แก่ และสื่อต่างๆ ในประเด็นที่เขาสนใจ และทำเป็นหนังสือบันทึกองค์ความรู้ และที่สำคัญคงจะเป็นบรรยากาศของความคุ้นเคย และความไว้วางใจที่จะเอื้อให้กล้าแลกเปลี่ยนกัน ก็คงต้องให้ 2 อำเภอนี้ได้พบกันบ่อยมากขึ้น

เยาวชนตระแสง จังหวัดสุรินทร์

วารภรณ์ หลวงมณี
ผู้ประสานงานภาคอีสาน



เช้าของวันน้ำฝนในช่วงปลายฝนฤดู (วันที่ 13 กันยายน 2551) ผู้เขียนหอบลูกชิ้นรถ ตั้งแต่ตีห้าพร้อมกับข้าวของและพี่เลี้ยงที่ พระรุ้งพระรังตามประสานมีลูก แต่สัมภาระของแม่ก็ไม่น้อยหน้าลูกสักเท่าไร หารอก ทั้งเอกสาร คอมพิวเตอร์ ปรี้นเตอร์ก็เอาไปด้วย จากประสบการณ์แล้วเวลา ไม่เอาไปมันก็มักจะต้องมีความจำเป็นที่ต้องใช้ทุกที

พวกเรานัดหมายกับพี่น้องที่ กศน. จังหวัดสุรินทร์ ก่อนออกเดินทางไป วัดที่ตำบลตระแสง วันนี้เขามีสมาชิกการทำบุญ “แซนโชนดาปลอดเหล้า” ซึ่งเป็นงานวิจัยศึกษาการปลอดเหล้าในงานบุญประเพณี เมื่อไปถึงก็เห็นชาวบ้านมา กันเต็มศาลาวัด วัดทางแถบสุรินทร์นี้มักจะมีศาลาวัดขนาดใหญ่โตแรกๆ ที่เห็น เราก็นึกก่อนขอเดินใจว่า “ทำให้ใครอยู่หลังใหญ่โตขนาดนี้” วันนี้ก็ได้คำตอบว่า ชาวบ้านเขามาวัดกันมากมายขนาดนี้มันก็ต้องใช้ศาลาวัดขนาดใหญ่ มันถึงจะ บรรจุนักบุญได้หมด

ก่อนจะได้เจอกับผู้นำกลุ่มประสานงานธรรมรงค์เพื่อลดเหล้าที่ยังยุ่งอยู่กับ ประเพณีอยู่ พี่นงค์ก็แนะนำให้รู้จักเยาวชนบางคนที่ผ่านมา เราก็เลยชวนพี่ นงค์ว่า “เราชวนเยาวชนที่มามีงานนี้น่าจะคุยกันดีไหม” พี่นงค์ก็ตามๆ ลูกศิษย์ กศน. มาได้ 6 คน ผู้เขียนก็ให้แนะนำตัวและบอกว่าตอนนี้กำลังทำอะไรอยู่

หนุ่มๆ 4 คน เขาก็เป็นเพื่อนกันอยู่แล้ว และทำงานที่โรงงานเฟอร์นิเจอร์ด้วยกัน ส่วนเนียงล่อ 2 คน หน้าตาขี้แลดูอ่อนเยาว์แต่ก็มีลูกแล้วทั้งคู่ทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน

ครั้งนี้ผู้เขียนเริ่มต้นการพูดคุยด้วยการยกสถานการณ์ปัญหาต่างๆ ไปของ



เยาวชนให้หน่อยๆ ฟังว่า “ตอนนี้ชุมชนท้องถิ่นมักจะขาดคนหนุ่มสาวอยู่ในชุมชน เพราะถ้าหากไม่ได้เรียนหนังสือแล้วยังอยู่ในชุมชนก็มักจะถูกตีตราว่าเป็นพวกไม่ได้เรื่อง ไม่รู้จักหางานทำ ทำให้ขาดการสืบทอด

ความรู้หลายๆ อย่างจากผู้เฒ่าผู้แก่ และขาดการมีส่วนร่วมของผู้รุ่นใหม่ด้วย” พร้อมกับถามต่อว่า “ทีนี่เป็นอย่างนี้หรือไม่” แต่ละคนก็พยักหน้าเห็นด้วยอย่างเต็มที่ นิวัฒน์ซึ่งดูเหมือนจะเป็นพี่ใหญ่ของกลุ่ม เล่าว่า “พวกผมก็ไม่ได้อยากไปทำงานข้างนอกหรอก แต่ทางภาคอีสานเรา ถ้าไม่ทำนาแล้วมันก็ไม่ทำอะไรทำ เราก็ต้องไปทำงานข้างนอกกัน ถ้าไม่ไปก็จะถูกค่อนแคะอย่างที่ว่านั่นแหละ ถ้ามีงานให้พวกผมทำก็อยู่ อย่างตอนนี้ก็มีงานเฟอร์นิเจอร์ที่ทำให้พอมีงานและทำให้พวกเราอยู่ในชุมชนได้” พิสูจน์ก็พูดเสริมขึ้นว่า “พี่มีงานอะไรมาให้พวกผมทำบ้าง พวกผมจะได้อยู่ในชุมชน” ผู้เขียนเลยบอกว่า “ไม่มีหรอก เพราะไม่รู้ว่าคุณเราชอบอะไร พวกเราต้องคิดเองว่าตนเองชอบอะไร ถนัดอะไร และมีทุนอะไรอยู่ และอาจเริ่มเล็กๆ จากสิ่งที่คุณเรามีอยู่”

จากนั้นก็ให้พวกเขาเล่าความฝันที่ตนเองมีอยู่ให้ฟัง นิวัฒน์บอกว่า “ผมอยากปลูกต้นไม้โตเร็ว, เลี้ยงปลา, เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นบ้าน และเพาะเห็ดด้วย” ประเดิมหนุ่มกางแพะบอกว่า “ที่หมู่บ้านเราปลูกดอกมะลิกันทุกหลังคาเรือนเพื่อ

รื้อยเป็นมาลัยขายในตลาด แต่มันขาดกล้วยไม้ที่จะนำมาร้อยมาลัยด้วย” ประเดิมก็เลยลองเพาะกล้วยไม้ และอยากพัฒนาความรู้ด้านนี้อย่างจริงจัง ส่วนหนึ่งพยักเพยัคกับประเดิมบอกว่าเหมือนกันเพราะเป็นญาติกัน ทำด้วยกัน พิสูจน์ดูเป็นหนุ่มที่ชอบใช้หัวมากเป็นพิเศษบอกว่า “ผมมีหลายโปรเจกต์มาก คิดและคุยกันจนปวดหัว แต่ยังไม่ได้เริ่ม ตอนนี้อยากทำที่สุดคือ ที่บ้านมีโรงสีเก่าอยู่ แต่มันก็ต้องซ่อมอยู่เหมือนกัน” ผู้เขียนเลยบอกว่า “ถ้าทำโรงสีข้าวกล้องเป็นไปไม่ได้หรือไม่แล้วเราทำเรื่องสุขภาพกับชาวบ้านไปด้วย” พิสูจน์บอกว่า “เป็นไปได้” ส่วนสาว ๆ บอกว่ายังนึกไม่ออกเพราะต้องเลี้ยงลูก แต่ก็จะร่วมทำด้วย

ผู้เขียนก็ถามต่อว่า “ถ้าเราทำสิ่งเหล่านี้เราจะอยู่ในชุมชนได้หรือไม่”



พวกเขาบอกว่า “อยู่ได้ พวกผมก็อยากทำงานกับเยาวชนเหมือนกัน แต่ก่อนผมทำอยู่แต่พออายุมากขึ้นก็เลิกทำ” ผู้เขียนจึงบอกว่า เราสร้างฐานอาชีพของตนเอง และหาความรู้ให้เราเป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยมี

เป้าหมายเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับน้องๆ ไปด้วย และพาเขาทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมไปด้วย จากการพูดคุยกับหนุ่มสาวกลุ่มนี้ก็เห็นพลังของวัยหนุ่มสาวอยู่มาก ผู้เขียนจึงบอกว่าอยากไปดูเขาเพาะกล้วยไม้ แต่ตอนนี้ต้องคุยกับแกนนำชุมชนก่อน พวกเขาบอกว่า “พวกผมจะไปรออยู่บ้าน”

แกนนำชุมชนที่ได้เจอวันนี้ก็เป็นคนในชุมชนจริงๆ มีแม่ณรงค์ซึ่งเป็นประธานองค์กรชุมชน มีครูวิชัย ซึ่งเป็นครูในโรงเรียนนี้ และเป็นสามีของพี่น้องคนที่ เป็นครู กศน. ประจำพื้นที่นี้ และกำลังพาชาวบ้านทำวิจัยเรื่องลดเหล้าในงานบุญประเพณีอยู่ มีก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน 2 หมู่ อดต. แกนนำชุมชนที่ไม่มีหมวก 2 คน

และท่านพระครู ซึ่งเป็นเจ้าคณะตำบล ด้วยความสัมพันธ์ที่รู้จักกับแม่ณรงค์เดิมอยู่ แล้ว แม่ณรงค์ก็แนะนำผู้เขียนให้รู้จักทุกคน และแนะนำองค์กรให้เรียบร้อย ผู้เขียนก็เพียงแต่เล่าแนวความคิดและวัตถุประสงค์ในการทำงานเยาวชนให้แก่นำชุมชนฟัง และทางแกนนำชุมชนก็เล่าสถานการณ์เยาวชนให้ฟัง แลดูเหมือนไม่ค่อยมีความหวังกับเยาวชน ผู้เขียนเลยเล่าให้ฟังว่าได้พบกับเยาวชนแล้ว และได้พูดคุยกันในระดับหนึ่ง และเล่าความฝันของเยาวชนให้ฟัง แกนนำเหล่านี้ก็มีอาการปึ้งกับการปลูกดอกกล้วยไม้กันมาก และหันมาฝากลูกหลานเข้าร่วมกลุ่มกันใหญ่



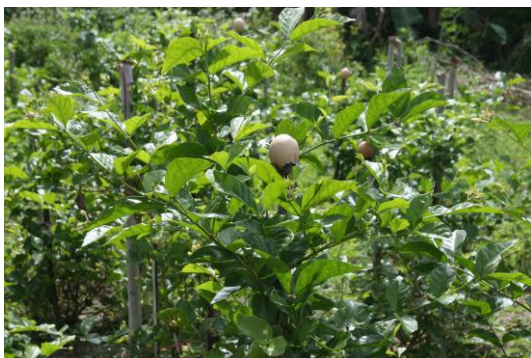
การพบผู้นำครั้งนี้ก็เป็นเหมือนกับการบอกเจ้าที่เจ้าทางให้รับรู้ว่าเราเข้ามาทำอะไร แต่ในด้านการดำเนินงานก็คงจะต้องเชื่อมกับพื้นที่ซึ่งเป็นครู กศน. เป็นหลัก

เวลาบ่ายสองโมงกว่า เรายังไม่ได้ทานข้าวเที่ยงกันเลย เพราะตอนที่ชาวบ้านเขาทานกันเราก็มีวแต่คุยกับเด็กและเยาวชน แต่ก็ได้นัดกับพวกเขาไว้แล้วว่าจะไปเยี่ยมบ้าน ก็เลยต้องทนหิวกันหน่อย สักพักก็มีเสียงเด็กร้องไห้ แต่ไม่ใช่เสียงลูกชายเราแน่ สักพักหนึ่งพี่เลี้ยงก็เดินมาบอกว่า “กอไผ่ทำเขาร้องไห้เพราะเขาไม่ให้เล่นด้วย ก็เลยกระซอกคอเสื้อเขา” เอาอีกแล้วลูก ขนาคมาต่างถิ่นยังไม่ละเว้น (เยาวชนที่นำเป็นห่วงในอนาคต)

สักพัก อ.วิชัย พี่นงค์ ผู้เขียนพ่วงด้วยลูกชาย และ โอเล่ที่มาช่วยดูแลน้องให้ ก็เดินทางมาถึงบ้านของประเดิมที่มีบ้านหลังใหญ่โตจนเราตลึง มีเรือนกล้วยไม้ขนาดย่อมที่กำลังออกดอก แปลงดอกดาวเรืองอยู่ข้างๆ และแปลง

กุหลาบอยู่หน้าบ้าน แม่ของประเดิมบอกว่า ปลูกไว้ร้อยมาลัยแก่นั่นเอง เราพบ 4 หนุ่มนั่งรออยู่แล้ว พวกเขาที่พาเดินชมแนะนำให้เราเดินรอบบ้านซึ่งมี บริเวณกว้างขวาง มีรถเกี่ยวน้ำ และรถไถจอดอยู่ ซึ่งกลายเป็นของเล่นกอล์ฟในเวลาต่อมา ทำให้ไม่รบกวนแม่ทำงาน

ข้างๆ บ้านมีแปลงดอกมะลิอยู่ และเห็นมีไข่เสียบกับไม้วางห่างกัน ประมาณ 1 เมตร ประเดิมอธิบายว่า ไข่ไล่แมลงได้ผลมาก มันไม่มาใกล้เลยแหละ



เป็นความรู้ที่ใครๆ จะไป คิดคิดว่ามันไล่แมลงได้ อย่างไร เด็ดๆ เหล่านี้ก็ยัง อธิบายไม่ได้ว่ามันไล่ได้ อย่างไร ก็น่าสนใจว่ามัน ไล่แมลงกับพืชชนิดอื่นได้ หรือไม่ ถัดจากแปลง

ดอกไม้ไปไม่มากก็มีบ่อซีเมนต์เลี้ยงปลาตกอยู่ 4 บ่อ ประเดิมบอกว่า แกล้ให้ เพื่อนๆ ที่มาเล่นด้วยก็ไม่พอกินแล้ว นี่แหละชีวิตวัยหนุ่ม ประเดิมพาไปบ้านป่าที่อยู่ติดกันที่กำลังร้อยมาลัยอยู่ ป้าเล่าให้ฟังว่า ป้านี้แหละที่เป็นคนแรกในการปลูก ดอกมะลิร้อยมาลัยขาย เคยออกทีวีช่อง 7 ด้วย ตอนนั้นก็ปลูกกันทั้งหมดบ้าน ร้อยเสร็จก็เอาไปขายในตลาด ถ้าขายส่งก็พวงละ 7 บาท แต่ถ้าขายเองก็ 10 บาท ป้าบอกว่าไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องตลาดหรอก เพียงแต่บางช่วงดอกมะลิหายากก็จะ สั่งซื้อจากโคราช กิโลกรัมละ 800 บาท ฟังราคาแล้วจากตาโตขนาดใจเป็ถัก กลายเป็นไข่ห่านทันที

4 หนุ่ม พี่สาวของประเดิม และผู้เขียนได้เดินออกมาดูแปลงมะลิทางหลัง บ้านป่าของประเดิม ซึ่งมีทั้งต้นหมาก ต้นมะพร้าว ต้นส้ม โอบขนาดใหญ่คล้ายๆ กับสวนโบราณ ความสนิสนมที่มีมากขึ้นทำให้พวกเขาเริ่มเล่าชีวิตของตนเอง

พวกเขาบอกว่า พวกเขา ก็อยากอยู่ในชุมชน อยากทำงานเพื่อชุมชน แต่พอเข้าไป คิดเข้าไป เสนออะไรก็ ไม่ได้รับการยอมรับ ตอนนั้นก็เลยไปช่วยแต่เวลาถึงงานวัด เท่านั้น พวกผู้นำก็มีแต่นักการเมืองอยู่เบื้องหลัง ไม่มีใครจริงจังเลยสักคน นิวัฒน์ บอกว่าเขาเคยเข้าร่วมโครงการเยาวชนช่างเผือก เขามีไปเรียนรู้ช่างนอกกันบ่อย แต่เขาส่งจดหมายมาที่ไร ผู้ใหญ่บ้านก็จะเก็บไว้ จนถึงวันแล้วค่อยเอามาให้ทุกที

พิสูจน์เล่าว่า พวกเขาคุยเรื่องชีวิตกันเยอะมาก คุยแล้วมันก็วนๆ เลยยัง ไม่ได้ทำอะไรจริงจังสักที พวกเขาบอกว่า “ทุนจริงๆ มีกันอยู่ พอหาได้ ที่ดินเราก็



มี ญาติพี่น้องเขาก็พร้อม สนับสนุนว่าแต่อยากทำอะไร เพียงแต่พวกเรา ยังไม่ได้ลงมือทำสักที ถ้าพี่ มาพาพวกผมคิด พาไป เรียนรู้ หาความรู้มาให้ พวกผมคิดว่า พวกผมทำ ได้” ผู้เขียนเลยพูดเหยื่อไป

ว่า “ถ้ามีคนอื่นในชุมชนอยากมาเข้ากลุ่มกับพวกเราเป็นไปไม่ได้หรือไม่” พวกเขาบอกว่า “เป็นไปไม่ได้ เพียงแต่เวลาทำอาจแยกกันทำ แต่ว่ามาเรียนด้วยกัน” ทุกคนพยักหน้ากันหึ๊งหังก์ รวมทั้งผู้เขียนด้วย เพราะเยาวชนอีกส่วนหนึ่งที่ขอมาร่วมก็ ยังไม่ค่อยคุ้นกัน หรือแม้แต่ 4 คนนี้ก็ยังไม่ตรงกัน

เราคุยแลกเปลี่ยนความคิดกันอยู่นานพอสมควร ก็รู้สึกสัมผัสได้ถึงพลัง ของคนหนุ่มสาวกลุ่มนี้ มีความคิด ความอ่าน และมีเป้าหมายชีวิตมากกว่าคนหนุ่มสาวทั่วไป แม้พวกเขาจะบอกว่าไม่ได้ทำอะไรเป็นชิ้นเป็นอัน แต่พวกเขาก็ ไม่ได้นั่งเฉย ประเดิมทีแรกบอกว่าตนเองคิดไม่ออก แต่พอไปเห็นที่บ้านก็พบว่า เขามีต้นทุนอยู่เยอะมาก และทำมากกว่าคนทั่วไปเสียอีก ผู้เขียนคิดว่า หนุ่มสาว

กลุ่มนี้อาจต้องให้เขามีโอกาสได้แลกเปลี่ยนคนอื่นมากๆ และการให้คุณค่ายกย่อง
สิ่งที่เขาทำอยู่ ก็จะทำให้พวกเขาเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำมากขึ้น มีทัศนคติที่กว้างขึ้น
และคิดว่ากระบวนการนี้จะทำให้ผู้นำในชุมชนให้ความเชื่อถือกับเยาวชนมากขึ้น

การพูดคุยกับคนแปลกหน้าวันนี้ค่อนข้างสนุกไม่รู้สึกรู้สึกอึดอัดเหมือนกับ
ทุกครั้งที่ผ่านมา เพราะมันเหมือนเรากำลังนั่งคุยกับตนเองในวัยเด็ก ที่มีความฝัน
มากมายและเราใช้เวลาไม่น้อยกับการใคร่ครวญว่ามันคือความอยากตามคนอื่น
หรือกระแสสังคม หรือมันคือความฝันของตนเอง จะอย่างไรก็ตามในวัยนั้นเราก็
ตระหนักดีว่า ไม่มีช่วงวัยไหนที่เราทำผิดแล้วได้รับการให้อภัยได้มากเท่ากับวัย
เด็ก นั่นแหละมันเป็นพื้นที่และโอกาสให้เราได้ค้นหาตนเองและตามหาฝัน ซึ่ง
อาจจะหลงทางบ้าง แต่มันก็กลับมาเริ่มต้นใหม่ได้ไม่ยาก ยิ่งวัยที่เพิ่มพูนโอกาส
ในการค้นหาและลองผิดลองถูกกลับลดลงเรื่อยๆ

เยาวชนกันตวจระมวล

วารกรณ์ หลวงมณี

ผู้ประสานงานพื้นที่ภาคอีสาน



วันนี้ผู้เขียนกับอาจารย์ออด กศน. จังหวัดสุรินทร์ ได้นัดหมายกับครูศูนย์เด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มที่ร่วมเรียนรู้กับ สรศ. มาได้สักกระยะหนึ่ง และเร็วๆ นี้พวกเขาก็ได้ไปเยี่ยมชมครอบครัวของเด็กๆ กันทุกคนตามโจทย์ที่อาจารย์ทรงพลให้ไว้ และได้นัดหมายคุณประชา ซึ่งเป็นผู้ที่ดูแลเยาวชนในตำบล เรานัดเขาไว้ตอน 9 โมงครึ่งโดยผ่านท่านนายก อบต. แต่เราไปถึงกันตอน 10 โมงกว่า เนื่องจากถูกลากตัวไปคุยกับ ผอ.กศน.จังหวัดสุรินทร์ เพื่อปรึกษาหารือเรื่องการศึกษาดูงานและการจัดตลาดนัดความรู้ ซึ่งอยู่ในชุด โครงการพัฒนาศักยภาพแกนนำด้วยการจัดการความรู้ อบต.กันตวจระมวล จริงๆ ผู้เขียนก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกับโครงการฯ นี้มากสักเท่าไรหรอก เพียงแต่เป็นคนที ผอ.จังหวัดบอกว่า ถ้าพูดถึงมันกับมันได้แค่นั้นเอง เราก็ทำตัวเป็นนักตั้งคำถามกับผู้ฟังแค่นั้นเอง ไม่ค่อยได้แสดงความคิดเห็นอะไรหรอก เพราะว่า “ไม่มี” นั่นเอง

เมื่อปะหน้าคุณประชาที่ได้รับการต่อว่าที่ทำให้เขารอนาน แต่กว่าจะได้คุยกันก็นาน เพราะต้องรอท่านนายกฯ เรียกคนนั้นคนนี้ให้มาร่วมสนทนา แต่ก็นับว่าเป็นข้อดีเพราะมันช่วยให้ได้ข้อตกลงเร็วขึ้น

ความเดิมจากการประชุมคราวที่แล้วก็คือว่า เราตกลงจะจัดค่ายเยาวชน ในช่วงปิดเทอม โดยทางคุณประชาและ อบต.แสงจันทร์จะริบเซ่กันว่าเด็กปิดเรียนวันไหน แต่ข่าวคราวก็เงียบหายไปหลายวัน ทางอาจารย์ออดก็โทรศัพท์ประสานกับ อบต.แสงจันทร์ก็ยังไม่ได้รับความชัดเจน ครั้งนี้เราก็เลยตั้งใจจะเอาให้อยู่หมัด ก็นับว่าโชคดีครั้งนี้ได้เจอทั้งคุณประชา อบต.แสงจันทร์ กำนัน และนายก อบต. กันพร้อมหน้า ทุกคนก็เห็นด้วยกับการที่จะจัดค่าย โดยเฉพาะนายกที่มองว่า น่าจะเป็นจุดเริ่มของสภาเยาวชน แต่พอหาวันก็กลายเป็นเรื่องยากเสียแล้ว เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายนก็จะมีฟุตบอลเครือข่าย เด็กสอบ พอต้นเดือนจนถึงกลางเดือน ตุลาคมก็งานกวนข้าวทิพย์ซึ่งเด็กทุกคนจะต้องไปช่วยกันกวนข้าวทิพย์ เป็นงานเทศกาลที่ทุกคนในชุมชนให้ความสำคัญมาก กว่าจะลงตัวได้วันที่ 4-6 ตุลาคม ก็เล่นเอาทุกคนหืดขึ้นเหมือนกัน หลังจากได้วันแล้วก็คุยกันต่อถึงสถานที่ อาจารย์ออดก็โทรศัพท์ประสานเครือข่ายทันที ก็ตกลงได้ที่ศูนย์เนห์ทสุรินทร์



การเจรจาครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยกำลังของหลายๆ ฝ่าย คุณประชา แม้ตำแหน่งจะไม่ใหญ่โต แต่ก็มีกำลังพลในมือคือเยาวชนและที่คงจะเป็นคนทำงานจริงจัง ทำให้หลายๆ ฝ่ายไม่กล้าหักดิบหรือใช้คำสั่ง

นี่ก็คงจะเป็นข้อดีของการมีส่วนร่วมนั่นเอง ที่สามารถช่วยคานอำนาจการตัดสินใจของคนใดคนหนึ่งได้ เสร็จไปหนึ่งประเด็น

จากนั้น อาจารย์ออดก็เปิดประเด็นการศึกษาดูงานภายใต้โครงการพัฒนาศักยภาพแกนนำฯ ซึ่งก็จะมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกันกับงานเด็กและเยาวชน อาจารย์ออดกล่าวอ้างถึงอาจารย์ทรงพลที่เสนอให้ไปดูงานที่ขอนแก่น ซึ่งจะมีทั้ง

ประเด็นเกษตรที่บ้านคำปลาหลาย ประเด็นสุขภาพของหมออภितिธี และประเด็น เด็กและเยาวชนที่ศูนย์การเรียนรู้ชาวดิน และของสมาคมไทสร้างสรรค์ ชื่อบุคคล ที่กล่าวอ้างนี้ศักดิ์สิทธิ์จริงๆ ทำให้เราไม่ต้องอธิบายมาก นอกจากผู้เขียนเล่าให้ฟัง ว่าแต่ละที่เด่นเรื่องอะไร แต่ในประเด็นเกษตรท่านนายกก็ได้อนุมัติให้กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไปดูงานที่จังหวัดปราจีน ท่านนายกจึงขอให้ผู้เขียนกำหนดโจทย์ให้ เพื่อให้การดูงานไม่เลื่อนลอยมากนัก ดูเหมือนท่านนายกก็พยายามจัดการความรู้ และจัดการคนอยู่เหมือนกัน ประเด็นการศึกษาดูงานนี้ก็พูดคุยกันนานมากโข ก็ขอเล่าลัดตัดตอนมาที่ศูนย์เด็กเล็กเลยแล้วกัน

หลังจากรับประทานอาหารกลางวันกันตอนบ่ายสอง ทำให้ผู้เขียนปวด ท้องอย่างรุนแรง เพราะทั้งสามวันของการลงพื้นที่สุรินทร์ ไม่เคยได้ทานข้าวตรง เวลาสักครั้ง แต่ก็สามารถดับอาการได้ด้วยขมิ้นชันจึงทำให้ไปคุยกับครูศูนย์เด็ก เล็กได้

เราไปได้ช่วงที่เด็กๆ นอนกลางวันพอดี จึงเป็นโอกาสดีที่ทำให้ได้คุยกับ ครูพี่เลี้ยงทุกคน ซึ่งครูพี่เลี้ยงกลุ่มนี้ก็ยังอยู่ในวัยหนุ่มสาว และเป็นคนในพื้นที่ คำบลกันตรงนี้อเอง ครูกลุ่มนี้จึงถูกคว่ำมาเป็นแกนนำเยาวชนที่จะเป็นเหมือนที่ ปรึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในชุมชนได้ ครูกลุ่มนี้ได้ เล่าให้ ฟังถึงการเยี่ยมครอบครัวของเด็กเล็กทุกคน ทำให้เห็นสภาพที่แท้จริงของเด็กและ ได้สัมผัสกับปัญหาของเด็กอย่างแท้จริง และเพียงแต่การไปเยี่ยมเด็กที่บ้านก็เห็น การเปลี่ยนแปลงของเด็กมากขึ้น ทั้งที่ยังไม่ได้ทำอะไร เช่น เด็กที่เคยเก็บตัวก็กล้า พุดคุยคุยกับครูมากขึ้น เด็กที่เคยเอาแต่ใจก็รับฟังเหตุผลมากขึ้น เป็นต้น

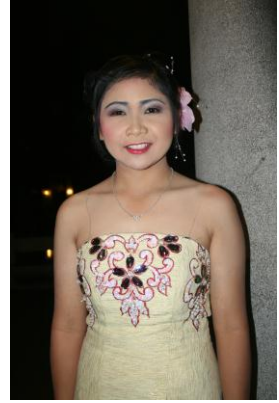
ปัญหาสำคัญที่พบจากการไปเยี่ยมบ้านคือ ผู้ปกครองเด็กมักจะต่อว่าครูพี่ เลี้ยงว่าทำไมลูกหลานของเขาจึง อ่านไม่ได้เขียนไม่ออกเหมือนกับไปเรียน โรงเรียนเอกชนในตัวเมืองปราสาท แม้ครูจะอธิบายว่าวัยนี้ไม่ได้เน้นที่การอ่าน ออกเขียนได้ แต่ก็ดูเหมือนพ่อแม่จะไม่เข้าใจ และเปรียบเทียบว่าทำไมโรงเรียน

เอกชนทำได้ ซึ่งพวกเราก็เห็นร่วมกันว่า การใช้ห้องเรียนพ่อแม่คอยให้ความรู้และเปลี่ยนทัศนคติของพ่อแม่ และอาจต้องใช้คนนอกในการอธิบายด้วย ในเบื้องต้น เราเห็นร่วมกันว่า จะไปเรียนรู้กับสมาคม"ไทสร้างสรรค์" ที่จังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับการใช้หนังสือเป็นสื่อในการพัฒนาเด็ก โดยใช้งบประมาณของ อบต. และยังสามารถแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับที่อื่นๆ ที่เขาทำเรื่องศูนย์เด็กเล็ก เช่น มูลนิธิพัฒนาเด็ก ทำพื้นที่สร้างสรรค์ให้กับศูนย์เด็กเล็กที่จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งก็อยู่ใกล้ๆ กับ สุรินทร์นี่เอง และครูเองก็อยากพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กด้วย พวกเขาเสนอกันว่า ถ้าเราจัดอบรมแต่ละครั้งเราก็เอาพ่อแม่และเด็กเข้าร่วม ปฏิบัติการเรียนรู้ไปด้วยกันเลย

การพูดคุยครั้งนี้ค่อนข้างจะลงตัว อาจเป็นเพราะการพูดคุยมีทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ปฏิบัติ ผู้บริหาร และผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ เห็นมัยว่า การมีส่วนร่วมนะดีด้วย เร็วด้วย! แต่เกิดขึ้นได้ยาก...

ฉันโตขึ้นเพราะการเรียนรู้

วิชุดา ลุนหล้า (ปริม)



นับตั้งแต่ที่ฉันได้เข้าร่วมอย่างเป็นทางการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับศูนย์การเรียนรู้ชาวดิน ตั้งอยู่ ณ บ้านโคกกลาง ตำบลห้วยทอง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ฉันก็ได้มีโอกาสหลายหนในการที่ได้เดินทางไปร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเยาวชนกลุ่มอื่นๆ อยู่บ่อยๆ และในวันที่ 17-18 มกราคม 2552 ที่ผ่านมานี้เอง ก็ได้มีค่ายแลกเปลี่ยนความรู้ หรือที่พวกเราชอบเรียกและรู้จักในนาม “ตลาดนัดความรู้” ที่เขาจัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่ว่า ให้เยาวชนแต่ละพื้นที่รวมตัวกันทำกิจกรรมดีๆ ท่วมประเศมาร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้กับเยาวชนที่อยู่ภูมิภาคอื่นๆ ที่เขาได้จัดขึ้นอยู่ที่จังหวัดนครปฐม นับว่าเป็นค่ายที่ใหญ่มากๆ ค่ายหนึ่งเชียวแหละ

นี่ก็เป็นอีกค่ายที่ชาวดินทั้งหลายจะพลาดร่วมเรียนรู้กับพื้นที่อื่นๆ ท่วมประเทศไม่ได้ เมื่อฉันได้ขาก้าวเข้าไปในโรงแรมสุดหรูที่ได้ใช้เป็นที่จัดค่ายสัมมนาในครั้งนี้ ฉันรู้สึกตื่นเต้นมากๆ เลยแหละ เพราะว่าที่เขาว่ากันว่าเยาวชนมาท่วมประเศนั้น ก็คงจะมาท่วมประเศจริงๆ เพราะว่าโรงแรมนั้นหนาแน่นไปด้วยผู้ที่เดินทางเข้าร่วมแลกเปลี่ยนในครั้งนี้ พวกกันเดินทางมา ทั้งเหนือ อีสาน กลาง และใต้นั้น เพื่อให้ได้เกิดการเรียนรู้กันอย่างทั่วถึง เขาจึงได้จัดให้มีห้องย่อย 4 ห้องให้ผู้เข้าร่วมทั้งหลายนั้นแบ่งกันไปร่วมเรียนรู้

สี่ห้องย่อยที่ว่าก็จะมี ห้องที่หนึ่งซึ่งเป็นห้องที่แลกเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องของจิตอาสา ส่วนห้องที่ 2 ก็เป็นห้องเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

ห้องที่ 3 ก็เป็นห้องที่พูดถึงเรื่องของวัฒนธรรมทั้งสิ้น และห้องสุดท้ายห้องที่ 4 ก็ เป็นห้องที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการเกษตร นี่ก็เป็นข้อมูลคร่าวๆ ที่เกี่ยวกับ เรื่องของการแบ่งห้องย่อย ในฐานะที่ฉันก็เป็นสมาชิกบ้านดินคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้ที่ กระจายการเรียนรู้และความรู้ใหม่ๆ นั่นก็ได้มีโอกาสไปร่วมและแลกเปลี่ยนและ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เข้าร่วมที่สนใจในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ซึ่ง เป็นห้องเรียนที่ทางบ้านดินจัดขึ้นโดยเฉพาะ นั่นก็คือห้องเรียนที่สองที่มีชื่อ ที่ว่า “เราเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง” เป็นห้องเรียนที่แนะนำเกี่ยวกับแนวทาง และ วิธีการที่จะนำไปสู่การดำรงชีวิตของตนเองให้อย่างมีความสุขอย่างแท้จริง โดยที่ เราไม่ต้องไปอาศัยเครื่องอำนวยความสะดวกหรือไปยึดติดกับเรื่องของเงินทอง แต่จะอาศัยในเรื่องของการรู้จักตนเองและการอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างราบรื่น และมีความสุขมากกว่า หลังจากที่ได้ไปทำการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ห้องเรียนของตนเองให้กับผู้เข้าร่วมทั้งหลายได้ทราบถึงกระบวนการคร่าวๆ ให้ ฟัง ทุกคนก็ได้แยกย้ายกันไปยังห้องเรียนต่างๆ ที่ตกลงกันไว้



หลังจากที่ได้แยกย้ายกันแล้ว ฉันก็ได้เดินตรงมาเลยที่ ห้องเรียนรู้ของตนเอง โดยมี ผู้เข้าร่วมเดินตามหลังมาติดๆ ซึ่งจำนวนผู้เข้าร่วมนั้นราวๆ 50 คน นับว่าก็เป็นจำนวนที่มา กอยู่พอสมควร พอทุกคน

เดินทางมาถึงห้องเรียนพวกเราซึ่งประกอบไปด้วย พี่หยิก พี่อ้อย พี่วิโรจน์ พี่เสื่อ พี่มัด และสุดท้ายเป็นฉันเอง ก็ได้ให้ผู้เข้าร่วมมารวมกัน และนั่งกันเป็นวงกลม เหมือนกับการนั่งเข้าค่ายที่ฉันและพวกพี่ๆ เคยจัดนั่นแหละ หลังจากนั้นพี่หยิก ผู้ทำหน้าที่เป็นคุณอำนวย หรือผู้ดำเนินรายการก็ได้ให้ผู้เข้าร่วมได้ทำความรู้จัก

กันอย่างง่าย โดยให้บอกชื่อ และจังหวัดที่ตนเองเดินทางมา นับว่าเป็นการทำ ความรู้จักกันที่สั้นมากๆ เท่าที่ฉันเคยได้สัมผัสมา แต่ถึงจะเป็นการแนะนำตัวสั้นๆ แต่ มันก็กินเวลานานโขอยู่เหมือนกัน ก็อย่างที่ฉันได้บอกไปเมื่อก่อนหน้านั้นว่า จำนวนของผู้เข้าร่วมนั้นไม่ใช่น้อยๆ พอให้รู้จักกันเล็กๆ น้อยๆ

แล้วพวกเราก็ประเดิมกิจกรรมแรกเลยที่ตรงกับชื่อของห้องเรียนของ พวกเราคือ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ด้วยการให้ทำกิจกรรมที่มีชื่อว่า “เปิดยึด พื้นที่” เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ต้องอาศัยในเรื่องของความสัมพันธ์และการวางแผน อยู่มากพอๆ ก่อนที่จะเริ่มกิจกรรมนั้น พี่หยิกก็เป็นผู้ที่อธิบายกติกาการเล่นให้กับ ผู้เข้าร่วมฟัง พออธิบายเสร็จพวกเราก็เริ่มปฏิบัติกันเลขทันที ด้วยเหตุที่ผู้เข้าร่วม ไม่ได้สนิทสนมกัน หรือรู้จักกันมาก่อนนั้นก็เกิดเหตุการณ์ที่คล้ายๆ กับผู้เข้าร่วม กลุ่มอื่นๆ ที่ฉันเคยได้ไปจัดกระบวนการมาว่า เป็นการเล่นที่วุ่นวายกันมากๆ ไม่มี แม้กระทั่งการวางแผนหรือปรึกษากันก่อนเลย ทุกคนแทบจะไม่ได้พูดถึงเรื่องของ แผนการที่จะไม่ให้เปิดนั้นยึดพื้นที่ของตน ทุกคนวิ่งมั่วกันอย่างวุ่นวาย



เมื่อพวกเราเห็นท่าทางจะไป ไม่รอด พี่หยิกก็เลยเปิด โอกาสให้ผู้เข้าร่วมทั้ง 50 คนที่ประกอบไปด้วยทั้ง ผู้หญิง ผู้ชาย ผู้ใหญ่ วัยรุ่น มากันทุกช่วงอายุนั้นแหละ ใช้เวลาที่พี่หยิกใช้ในการ ปรึกษาและวางแผนกัน แต่

ถึงแม้พวกเราจะใช้เวลาในการพูดคุยกันแล้ว แต่ผู้เข้าร่วมทั้งหลายนั้นก็ยังไม่ยอม ขยับตัวออกจากพื้นที่ของตนเอง พี่หยิกจึงชี้แจงให้ฟังว่า ให้เวลาปรึกษากันจริงๆ ทุกคนจึงเริ่มเดินออกจากพื้นที่ของตนเองแล้วเดินมารวมกลุ่มกันที่กลางห้อง แต่ก็

เป็นไปอย่างที่คุณได้คาดเอาไว้ตั้งแต่แรกว่าไม่มีใครพูดหรือปรึกษากันเป็นกลุ่มใหญ่เลย หรือไม่ก็คุยกันเฉพาะกับกลุ่มที่มาด้วยกันเท่านั้น หลังจากที่ได้อภิปรายในการปรึกษาวางแผนกันแล้วก็ให้เริ่มกิจกรรมต่อ แต่เวลาที่เล่นนั้นมันก็ไม่ได้อึดขึ้นเลย เมื่อถึงเวลาที่สมควรเลิกกิจกรรมแล้วนั้น พี่หยิกจึงได้ให้ผู้เข้าร่วมจับกลุ่มกัน 3 คน โดยที่ต้องไม่อยู่ในจังหวัดหรือภูมิภาคเดียวกัน แล้วให้ช่วยกันระดมความคิดเห็นกันภายในกลุ่มว่าจากกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกันที่ผ่านมา นั้น กลุ่มของผู้เข้าร่วมมีจุดอ่อนและจุดแข็งกันตรงไหน

จากนั้นก็ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิดเห็นออกมายังกลุ่มใหญ่ มันไม่ได้เป็นไปอย่างที่คุณคาดว่าคุณทุกคนจะไม่กล้าพูดและไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ออกมากลุ่มใหญ่ แต่ทุกคนแต่ละกลุ่มนั้นช่วยกันพูดระดมแสดงความคิดเห็น ออกมาอย่างไม่ได้มีความเขินอาย (แต่ก็อาจจะมีส่วนที่ยังอายอยู่) ทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็นออกมาอย่างกระตือรือร้น และเต็มไปด้วยความสนุกสนาน เป็นบรรยากาศที่คุณรู้สึกว่าคุณทุกคนก็พร้อมที่จะเรียนรู้กับกิจกรรมตลอดเวลา หลังจากที่ทุกกลุ่มได้ร่วมแสดงความคิดเห็นกันครบ พี่หยิกซึ่งทำหน้าที่เป็น กระจวนกรก็อธิบายถึงหลักการต่างๆ ที่จะต้องนำมาใช้ในการทำกิจกรรมเปิดยึดบ้าน และการที่พี่หยิกได้พูดถึงหลักการและสรุปประเด็นในการทำกิจกรรมเปิดยึดพื้นที่นั้น มันก็เลยทำให้ฉันกลับมาย้อนคิดกับคำพูดของพี่หยิกที่ว่า การที่คนเรานั้นจะทำงานหรือทำกิจกรรมให้เกิดความสำเร็จนั้น เรื่องของความสัมพันธ์ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่เราจะใช้เป็นเครื่องมือในการทำงานกับบุคคลอื่น อย่างราบรื่น ถ้ากลุ่มมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ก็ทำให้ทุกคนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นหรือกล้าพูดคุยกันมากขึ้น ซึ่งถ้าทุกคนมีความกล้าที่จะพูดแสดงความคิดเห็น ก็จะทำให้เราได้แนวทาง วิธีการ อย่างหลากหลาย มันก็จะส่งผลให้งานที่เราทำอยู่นั้นเกิดความสำเร็จได้โดยง่ายเช่นเดียวกัน แล้วมันก็จะเชื่อมโยงไปถึง เรื่องของการพัฒนาตนเองในด้านของทักษะการเข้าหาคนอื่น การกล้าแสดงความคิดเห็น

คิดเห็น และที่สำคัญมันก็ฝึกเราในเรื่องของภาวะผู้นำด้วย มันก็จะเชื่อมโยงกัน
อย่างนี้ สิ่งที่ได้จากกิจกรรมเบียดบีบพื้นที่นี้มันจึงทำให้ฉันกลับมาคิดอีกว่า เรื่อง
ของความสัมพันธ์ก็เป็นเรื่องที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งเช่นเดียวกันที่จะทำให้เราอยู่และ
ใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น ได้อย่างมีความสุข และนี่ก็เป็นอีกแนวคิดที่ฉันได้รับจากพี
หยิกเช่นเดียวกันกับผู้เข้าร่วมทุกๆ คน

หลังจากที่เสร็จจากการตอบทริเียนจากกิจกรรมก็ถึงเวลาที่พวกเราทุก
คนได้พักรับประทานอาหารกลางวัน การทำกิจกรรมในช่วงเช้าฉันไม่ได้รู้สึกว
เหนื่อยเหนื่อย หรือเบื่อที่ได้แต่นั่งอุดอู้อยู่ในแต่ห้องสี่เหลี่ยมทั้งวันเลย แต่ฉันกลับ
รู้สึกสนุกที่ฉันได้ร่วมทำกิจกรรมกับผู้เข้าร่วมที่ฉันไม่รู้จักเลยสักคนเดียว เพราะ
ฉันรู้สึกว่าไม่เพียงเพราะที่ผู้เข้าร่วมเท่านั้นที่ได้เรียนรู้ แต่ฉันก็ได้เรียนรู้ไม่ต่าง
จากคนอื่นๆ เลย ...



เมื่อเสร็จจากการรับประทานอาหาร
กลางวัน ฉันและพีๆ ที่ได้
ร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้
ด้วยกันก็เดินทางกลับมายัง
ห้องเรียนเดิม ผู้เข้าร่วมแต่ละคน
ได้เริ่มทยอยกันเข้ามาในห้อง แต่
ในช่วงบ่ายนี้ฉันคิดว่าฉันคง

ไม่ได้คิดไปเองที่ว่าผู้เข้ามีจำนวนที่ลดน้อยลง แต่ถึงแม้จำนวนผู้เข้าร่วมจะลด
น้อยลงแต่มันก็ไม่ได้เป็นปัญหาอะไรกับเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ที่พวกเราได้
ตระเตรียมมา ในช่วงบ่ายนี้พวกเราได้ให้ผู้เข้าร่วมทุกคนร่วมกันทำกิจกรรมที่ฉัน
คิดว่ามีประโยชน์ที่สุดในชีวิต นั่นก็คือ “การฟอนพักตระหนักรู้” หรือถ้าพูดกันใน
ภาษาชาวบ้านก็คือ การนอนกลางวันนี่เอง ช่วงแรกๆ มันก็ไม่ใช่ว่ามันจะเป็นไป
อย่างราบรื่นอย่างที่ฉันคิดไว้ตั้งแต่แรก ก็เพราะว่ามันมีเยาวชนตัวแสบนะสิที่ค่อย

ปานไม่ให้คนอื่นพักผ่อนได้อย่างสะดวก และบอกว่าไม่อยากนอน แต่พวกเราก็ไม่ว่าอะไรปล่อยให้ทุกคนเดี๋ยวจนในที่สุดก็ไม่มีใครทนความง่วงของตัวเองไว้ได้ ฉันทึ่งที่ทุกคนเริ่มที่จะหลับสนิทเมื่อนั้นได้ยินเสียงกรนผ่านเข้ามาเป็นระยะๆ โดยที่มีพี่หยิกเป็นคนที่ถูกบทภาวนาให้ฟัง พร้อมทั้งเปิดดนตรีบรรเลงที่สบายๆ

การที่ให้ผู้เข้าร่วมได้นอนกลางวันก่อนที่จะทำกิจกรรมต่อไปนั้น ก็เพราะว่าช่วงบ่ายมันจะเป็นช่วงที่คนรู้สึกง่วง และความง่วงนี้แหละก็จะเป็อุปสรรคต่อการเรียนรู้ ดังนั้นพวกเราก็เลยให้ผู้เข้าร่วมทุกคนได้นอนหลับกัน



เพื่อที่ช่วงบ่ายนั้น ทุกคนจะตื่นตัวและพร้อมที่จะเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ให้พักผ่อนกันประมาณซัก 20 นาที ผู้เข้าร่วมทุกคนก็ตื่นขึ้นมาด้วยอาการง่วงเหงาหาวนอน และ

สะลึมสะลือ เลยเปิดโอกาสให้ไปล้างหน้าล้างตากันเสร็จ ก็เข้ามานั่งเป็นวงกลมเหมือนเดิม และปลุกให้เซลล์ในร่างกายตื่นเต็มที่ด้วยการเล่นเกมสนทนาการสนุกๆ จากพี่วิโรจน์ ทุกคนก็สนุกสนานและฉันทึ่งที่ทุกคนพร้อมที่จะเรียนรู้แล้ว เมื่อนั้นเห็นผู้เข้าร่วมทุกคนหายจากอาการสะลึมสะลือ...

เป็นช่วงบ่ายที่สนุกสนานเหลือเกินเมื่อเริ่มด้วยสมมติเกี่ยวกับการฟังใน 3 รูปแบบให้กับผู้เข้าร่วมดู โดยมีพี่หยิกเจ้าเดิมและพี่เสื่อเป็นผู้สาธิตในครั้งนี้ รูปแบบแรกเป็นการฟังที่คอยซักถามผู้พูดด้วยคำพูดเชิงตัดสิน ไม่เชื่อในสิ่งที่เขาเล่า จนทำให้เกิดอาการรำคาญและระอา ส่วนรูปแบบที่ สองเป็นการฟังที่แสดงความคิดเห็นแต่เรื่องของตนเอง โดยไม่ได้สนใจว่าผู้พูดจะพูดเรื่องอะไร และรูปแบบที่

สามเป็นการฟังที่คอยจดจ่ออยู่กับเรื่องที่คุณต้องการที่จะพูด และคอยตั้งคำถาม เพื่อให้ความคิดของคุณชัดเจนขึ้น จากการสาธิตที่ทำให้ผู้เข้าร่วมทั้งหลายคุณนั้น ก็ทำให้บรรยากาศในวงเกิดทั้งความสนุกสนานขำขันและเกิดการหมั่นไ้ผู้ที่เล่นเป็นผู้ฟังไปตามๆ กัน หลังจากนั้นกระบวนการก็เลยให้ผู้เข้าร่วมจับคู่กับเพื่อนที่มาจากต่างภูมิภาคแล้วให้พูดกันในประเด็นที่ว่า “ความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง” โดยมีกติกาที่ว่าถ้าคนที่หนึ่งพูดก็ให้คนที่สองฟังอย่างเดียว และถ้าคนที่สองพูดคนที่หนึ่งก็ฟังอย่างเดียว ในการทำกิจกรรมนี้ฉันก็ได้มีโอกาสเข้าไปร่วมเรียนรู้กับผู้เข้าร่วมด้วยเหมือนกัน



จากกิจกรรมนี้มันก็ทำให้ฉันกลับมาข้อนคิดกับตัวเองอีกว่าการฟัง ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความสัมพันธ์ เพราะไม่ว่าเราจะทำอะไร หรืออยู่กับใครเราก็ต้องรู้จักฟังผู้อื่น และเฝ้าว่าเราจะแค่

ฟังอย่างเดียว แต่เราต้องรู้จักฟังให้เป็น ตั้งใจฟังในสิ่งที่ผู้พูดต้องการที่จะสื่อว่าเขาจะพูดเรื่องอะไรกับเรา เขาต้องการอยากให้เรารับรู้เรื่องอะไร ถ้าเราฟังผู้พูดอย่างตั้งใจมันก็จะส่งผลให้ผู้พูดเกิดกำลังใจที่จะพูดและมีความกล้าที่จะพูดมากขึ้น และมันก็จะเกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งผู้ฟังและผู้พูด แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าเราไม่ตั้งใจฟังผู้พูดมันก็จะส่งผลให้ผู้พูดเกิดความรู้สึกที่ไม่อยากพูดและไม่กล้าที่จะพูดในเรื่องที่อยากจะพูด เพราะว่าจะกังวลว่าผู้ฟังต้องการที่จะฟังตัวเองอยู่หรือเปล่า? เพราะฉะนั้นการฟังจึงเป็นเรื่องสำคัญเช่นเดียวกันในการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม

และนี่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งเหมือนกันที่ฉันรู้สึกว่าคุณได้รู้เพิ่มขึ้นในเรื่องของการฟัง ฉันคิดว่าสิ่งที่เราทำอะไรซ้ำๆ หรือฟังอะไรซ้ำๆ มันก็เป็นผลที่ดีกับตัวของเราด้วย เพราะมันเป็นบทบทพทวนให้เราชัดเจนในเรื่องนั้นๆมากขึ้นเหมือนกัน ในช่วงบ่ายนี้บรรยากาศของผู้เข้าร่วมนั้นเป็นกันเองกันมากขึ้น เพราะว่าผู้เข้าร่วมแต่ละคนรู้จักกันมากขึ้น ฉันก็เป็นอีกคนหนึ่งที่ได้เข้าไปร่วมทำความรู้จักกับเขาด้วยเหมือนกัน ฉันจึงรู้สึกว่าการทำงานกิจกรรมในช่วงบ่ายนี้ฉันไม่ได้มีความเหนื่อยและเกร็งอย่างช่วงเช้าเลย ถึงแม้ว่าจะไม่รู้จักกันหรือสนิทสนมกันมากแต่การทำงานรู้จักแค่เข้าไปถามชื่อนั้นก็ทำให้ลดช่องว่างระหว่างกันลงไปได้มากโข



หลังจากที่พี่หยิกได้สรุปประเด็นในเรื่องของการฟังแล้ว พี่อ้อยก็ได้เปิดวิซิติเกี่ยวกับค่ายฤดูร้อนของโครงการยูวโพธิชน ที่ได้จัดขึ้นในเดือนเมษายนเป็นประจำทุกปีให้ผู้เข้าร่วมทั้งหลายดูว่า

การทำค่ายอบรมนั้นก็ได้ใช้กระบวนการต่างๆเหล่านี้เหมือนกัน และกระบวนการนี้ก็ประกอบไปด้วยทักษะต่างๆมากมาย ไม่ว่าจะเป็นทักษะในการอยู่ร่วมกับคนอื่น การปรับตัว การสร้างความสัมพันธ์ ภาวะความเป็นผู้นำ การฟัง การพูด หรือแม้กระทั่งทักษะในด้านของการจับประเด็น และอีกหลายๆ ทักษะเช่นเดียวกัน และทักษะแต่ละทักษะนั้นก็ล้วนเป็นเรื่องที่เราสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกับคนอื่นได้จริงทั้งสิ้น

หลังจากวิซิติเสร็จ พี่อ้อยก็เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้ซักถามและแลกเปลี่ยนโดยถามว่า “หลังจากดูเรื่องราวเกี่ยวกับค่ายฤดูร้อนแล้วแต่ละคนมีข้อคิดเห็นหรือข้อสังเกตอะไรบ้าง ที่อยากจะซักถามหรือแลกเปลี่ยน” จากนั้นก็มี

การพูดคุยซักถามแลกเปลี่ยนกันอย่างเต็มที่ โดยมีพวกเราชาวดินช่วยกันตอบ มี ทั้งที่เกี่ยวกับกระบวนการ วิธีการที่กลุ่มของศูนย์การเรียนรู้ชาวดินได้ใช้ การ เรียนรู้แบบผ่านประสบการณ์ และการทำงานร่วมกันหรือเป็นหมู่คณะ เน้นให้เกิด การรู้จักตนเองผ่านกิจกรรมต่างๆ การลงมือทำ แล้วมาสรุปทบทวนบทเรียนกัน เป็นต้น หลังจากนั้นก็เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมที่มาจากพื้นที่ต่างๆ ได้เล่า ประสบการณ์ของตนเองและกลุ่มแลกเปลี่ยนกัน เช่น กลุ่มไสตันชงได้ร้องเพลง ให้เพื่อนฟัง บรรยากาศช่วงนี้จึงสนุกสนานและเป็นกันเองมาก

หลังจากแลกเปลี่ยนกันเสร็จ เหล่ากระบวนการ ยุวกระบวนการ และ ผู้เข้าร่วมทั้งหลายก็ได้ร่วมกันจับมือกันเป็นวงกลมแล้วก็ให้พูดอะไรก็ได้ที่ตัวเอง อยากรจะพูดนับว่าเป็นช่วงเวลาที่น่าประทับใจอีกช่วงเวลาที่ฉันรู้สึกชอบมาก ที่สุด.....



ฉันว่าในการที่เราจะอยู่ ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขและเกิดความเข้าใจ กันนั้น หนึ่งล่ะที่เราจะลืม หรือขาดไม่ได้ก็คือเรื่องของ ความสัมพันธ์ เพราะว่าการ อยู่ร่วมกันกับคนอื่นเรื่อง

ความสัมพันธ์ก็เป็นเรื่องเราทุกคนขาดเสียไม่ได้ เมื่ออยู่ด้วยกันเราก็ต้องรู้จัก เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และพึ่งพาอาศัยกัน คอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่กัน เพราะว่า คงไม่มีใครอยู่คนเดียวได้โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น และเรื่องที่สองก็คือเรื่องของการฟัง เราต้องรู้จักฟังคนอื่น ไม่ใช่ให้คนอื่นฟังเราอย่างเดียว เพราะการที่เราฟัง มากๆ นี้แหละที่จะทำให้เรายิ่งเกิดการเรียนรู้มากขึ้นด้วย การฟังจึงเป็นเครื่องมือ ในการแสวงหาความรู้ด้วย

นับว่าวันนี้ก็เป็นวันที่ฉันรู้สึกว่าการจัดกระบวนการให้กับผู้เข้าร่วมอีกครั้งนั้น ก็เป็นสนามฝึกให้อีกสนามหนึ่งที่สำคัญที่ฉันใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกฝนทักษะต่างๆ ให้กับตนเอง ให้ตัวเองเกิดความเชี่ยวชาญและเกิดความชัดเจนในเรื่องนั้นๆ มากขึ้น และการที่ฉันยังได้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนอื่นบ่อยๆ นั้น ฉันไม่รู้สึกว่าตัวเองเก่งขึ้นหรือมีความเชี่ยวชาญในทักษะต่างๆ มากขึ้น ทุกๆ เวทีทุกๆ สนามที่ฉันได้มีโอกาสลงไปสัมผัสนั้น มันทำให้ฉันรู้ว่าฉันยังต้องเรียนรู้อะไรอีกมากและยังต้องพัฒนาตัวเองในหลายๆ ให้มากขึ้นอีกเช่นเดียวกัน และการที่ฉันได้มีโอกาสถ่ายทอดความรู้ร่วมแลกเปลี่ยนให้กับหลายๆ คนที่นับว่าก็เป็นเยาวชนที่กระหายอยากที่จะเรียนรู้เหมือนฉันนั้น ก็เป็นอีกก้าวหนึ่งที่ทำให้ฉันพัฒนาตัวเองขึ้นอีกหลายด้านเช่นกัน และฉันก็หวังอย่างยิ่งว่าทุกกระบวนการ ทุกทักษะที่พี่ๆ และฉัน ได้สื่อให้ผู้เข้าร่วมหรือบุคคลหลายๆ บุคคล ได้ดูและเห็นนั้น จะเข้าใจและเก็บเกี่ยวเอาความรู้ที่ได้ร่วมแลกเปลี่ยนกับฉันนั้น ไปปรับใช้กับพื้นที่ของตนเหมือนกับที่ฉันและสมาชิกชาวดินทุกคนได้ไปเก็บเกี่ยวเอาความรู้จากพื้นที่อื่นเพื่อมาปรับใช้กับพื้นที่ของตนเองเช่นเดียวกัน...

ผลการดำเนินงานกิจกรรมและสรุปบทเรียนที่ได้รับ

วิมลลี คำนุ

ที่เลี้ยงพื้นที่หนองเรือ



ในช่วงแรกของการทำงาน
คณะทำงานได้แก่คุณนิรันดร
คำนุ คุณโชคชัย พรมสาเทศน์

คุณรัชวุฒิ ลิโป้ และคุณวิมลลี คำนุ ได้ร่วมกันวางแผนงานและจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้สร้างการเรียนรู้ร่วมกัน มีกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความรักความสามัคคีในหมู่คณะ จึงตกลงกันว่าน่าจะมีการเรียกเด็ก ๆ มาคุยเพื่อวางแผนการทำงานร่วมกันก่อน โดยเลือกเอาวันศุกร์เพราะเป็นวันที่เด็ก ๆ จะได้พักผ่อนสมองเต็มที่ก่อนจะทำกิจกรรมในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ และเมื่อมีการประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนงานเด็ก ๆ ก็เห็นด้วยที่จะใช้วันศุกร์เป็นวันประชุมและวันเสาร์เป็นวันทำกิจกรรมส่วนวันอาทิตย์ขอเป็นวันว่างเพื่อเตรียมการเรียนในสัปดาห์ต่อไป ดังนั้นทุกเย็นวันศุกร์จึงเป็นวันนัดพบของเด็ก ๆ ในการสรุปกิจกรรมต่างๆที่ผ่านมา และวางแผนงานกิจกรรมต่างๆที่จะจัดขึ้นในวันเสาร์หรือเทศกาลสำคัญอื่นๆ เช่น วันเข้าพรรษา วันลอยกระทงหรือวันพ่อ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมการประชุมจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และในวันเสาร์ก็จะเป็นกิจกรรมต่างๆตามแผน เช่นการสร้างโรงเรียนเพาะชำ เพาะกล้าไม้ ตำรวจและเก็บเมล็ดพันธุ์ไม้บนภูเขา ปลูกผักเกี่ยวหญ้า ทำโปงหญ้า เกี่ยวข้าว ขนข้าว เรียนรู้การขุดปู ขุดหนู เป็นต้น

กิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นจะมีผู้ให้ความสนใจได้อย่างครุดต้อง (คุณรัชชฎิ ลิโป้) น้ำ โชค (คุณ โชคชัย พรหมสาเทศน์) น้ำแดง (คุณวิมลลี คำนุ) น้ำหนุ่ม (คุณนิรันดร คำนุ) คอยดูแลและให้คำแนะนำเด็กๆในการทำกิจกรรมต่างๆอยู่เสมอ ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม ทำให้เด็กๆรักและสามัคคีกันมากขึ้น และมีเด็กๆ ในชุมชนแะเวียนเข้าร่วมกิจกรรมและขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มอยู่เสมอ ทำให้กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นจากเดิม 10 คนเพิ่มเป็น 35 คน และเริ่มมี ผู้ปกครองถามถึงเรื่องการดำเนินกิจกรรมและอยากให้ลูกหลานเข้าร่วมกิจกรรม สิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันของเด็กๆ ในการสร้างกลุ่ม แอ้ม (นางสาวพิราวรรณ ชง สวัสดิ์) ได้สะท้อนความคิดเห็นว่ากิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นเป็นประโยชน์ในแง่ของ การสร้างสัมพันธ์ภาพและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านอย่างน้อยๆ เด็กๆ จากต่างโรงเรียน เช่น โรงเรียนหนองแสง กัลยาณวัตร นครขอนแก่น จระเข้ วิทยาน หนองเรือ เมื่อก่อนไม่เคยรู้จักไม่เคยสนิทกันทั้งๆที่อยู่หมู่บ้านเดียวกัน แต่พอมีกิจกรรมอย่างนี้และได้เห็นหน้ากันทุกอาทิตย์ทำให้สนิทกันและคิดอะไร สนุกๆ และเป็นประโยชน์ได้หลายๆอย่าง ส่วนกวาง(นางสาวสุลัยรัตน์ โพธิ์ หล้า) และแป้ง (นางสาวอัมภิกา ม่วงสนิท) ได้เรียนรู้ถึงความสุขของการเป็นผู้ให้คือ เมื่อก่อนกวางและแป้งค่อนข้างอยากสร้างกลุ่มที่ค่อนข้างเป็นกลุ่มปิดไม่ อยากรับใครก็ตามที่ไม่เป็นไปตามความคิดคือ เกรหรือคืออื่นเข้ากลุ่มและอยาก ให้อกลุ่มมีเฉพาะ 10 คนเท่านั้น แต่เมื่อมีโอกาสไปร่วมประชุมแลกเปลี่ยนแนวคิด ที่จ.ลำพูน ได้เห็นตัวอย่างกลุ่มจำจี้มด กลุ่มเวสป่า แนวความคิดก็เปลี่ยนไปและ เห็นพลังของการสร้างสรรค์ การสร้างความสามัคคี และการให้โอกาส ประตุใจ ที่เคยปิดก็เริ่มเปิดและอยากให้สมาชิกมาสร้างพลังในกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อ ชุมชนเพิ่มมากขึ้น

ในช่วงแรกๆของการสร้างกลุ่ม รุ่นพี่ที่เป็นแกนหลักต้องทำงานและ ต่อสู้กับความคิดของตัวเองอย่างหนักในการเปิดใจรับน้องๆ ที่มีความหลากหลาย

ทั้งคือ เกรง พุดไม่ฟังกัน มีบ้างที่ทะเลาะและโมโหให้กัน แต่กิจกรรมทุกอย่างที่ร่วมกันทำก็ผ่านพ้นมาได้เป็นอย่างดี ไม่ดีบ้างแต่นั้นคือบทเรียนและประสบการณ์ที่จะทำให้เด็กๆทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกันและเติบโตขึ้น

กิจกรรมในภาพรวม

กิจกรรมที่กลุ่มเด็กและเยาวชนหรือกลุ่มเมล็ดพันธุ์เมล็ดเล็กบ้านหนองแสงได้ทำเพื่อเรียนรู้เรื่องการประกอบอาชีพร่วมกันคือ การเลี้ยงปลาในกระชัง การเพาะพันธุ์กล้าไม้ การปลูกผัก ทั้งสามกิจกรรมถึงแม้ว่าเป็นงานเกษตรที่เป็นอาชีพของผู้ปกครองเด็กๆ แต่เด็กๆ กลับให้ความสนใจและมีทักษะด้านนี้ค่อนข้างน้อย สังกะจาก การให้เตรียมแปลงปลูก การหว่านเมล็ดผัก การแบ่งเวรรับผิดชอบไม่ค่อย ปฏิบัติตามหน้าที่ ผักเหี่ยว เฒ่าไม้ได้ผล ปลาชุกก็ไม่ค่อยโต ส่วนกล้าไม้บางวันก็แห้ง บางวันก็เปียก



จำเป็นต้องมีการกระตุ้นบ่อยๆ คือการตักเตือนว่ากล่าวกัน ส่วนการปลูกลงต้นไม้ถือเป็นกิจกรรมหลักที่ทุกอาทิตย์จะต้องไปช่วยกันรดน้ำและทำระบบน้ำซึมอย่างง่าย ๆ นั่นคือการนำขวดพลาสติกใส่น้ำให้เต็มแล้วคว่ำขวดลงดินข้างๆ ต้นไม้ เพื่อให้ น้ำซึมให้ความชุ่มชื้นตลอดเวลา ไม่เช่นนั้นต้นไม้อาจจะไม่รอดถึงฤดูฝน ส่วนกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมที่สนุกสนานและมีช่วงระยะเวลาสั้นๆ ในการทำกิจกรรม เช่น เกี่ยวหญ้า ตัดหญ้า เกี่ยวข้าว ขนข้าว เด็กๆ จะทำได้ดีและสนใจการเรียนรู้ทุกคนและทุกคนสามารถทำได้ เช่น เดียวกันกับกิจกรรมการ

แสดงละครซ้อมร้องเพลงในงานลอยกระทง หรือพาน้องๆเล่นเกมสัหรือจัดกิจกรรมในวันปีใหม่ ที่เด็กๆจะเอาจริงเอาจังและหมั่นฝึกซ้อม ส่วนการทำกิจกรรมด้านอาหาร เช่น การหาปู ขุดหนุ การทำอาหารที่บ้านเด็กๆ จะสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม ไม่สนใจทั้งหมด และกิจกรรมการเก็บข้อมูลครูชาวบ้าน (ร่วมกับ กศน.) ก็ค่อนข้างทำได้ดี มีงานส่งทุกคนแต่ยังไม่ค่อยเข้าใจว่าเก็บเพื่ออะไร ทำไมต้องเก็บ พี่เลี้ยงต้องอธิบายว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้บุคคลสำคัญ สิ่งดีๆ ที่มีในชุมชน และสิ่งใกล้ตัวที่มีคุณค่าหากไม่มีการเก็บองค์ความรู้เหล่านี้ไว้หากบุคคลเหล่านี้สูญหายไป สิ่งดีๆ ที่มีคุณค่าก็จะเสื่อมสลายตามไป ด้วย

การดำเนินกิจกรรมในภาพรวมในการทำงานร่วมกับเด็กและเยาวชนต้องหมั่นสังเกตในสิ่งที่คนทำงานได้ทำไปอยู่ตลอดเวลา นอกจากการสังเกต และยังมี การหมั่นตั้งคำถามกับตัวเอง กับกิจกรรมที่ทำ และพยายามหาคำตอบอย่างไม่ย่อท้อ ในลักษณะ “ทำไปเรียนรู้ไป” อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ตัวคนทำงานเองก็ต้องหมั่นเติมเต็มความรู้ เป็นคนที่พร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เรื่องราวใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ทักษะ และกระบวนการในการทำงานกับเด็กและเยาวชน ไม่ได้มีคำตอบสำเร็จรูปเพียงคำตอบเดียวว่าจะทำในลักษณะใด ไม่มีวิธีการที่เหมาะสมที่สุดถูกต้องที่สุดเสมอไป ทุกอย่างต้องปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและสังคม

การเรียนรู้ในกิจกรรมเดียว

กิจกรรมเดียวเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความพร้อมและความต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องการประกอบอาชีพของเด็กๆ แต่ละคน โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นอาชีพที่สามารถสร้างการเรียนรู้ได้ เด็กต้องทำได้ที่บ้าน สืบค้นหาข้อมูลเรื่อง

ต่างๆ เอง มีการบันทึกการเรียนรู้ มีระบบบัญชี มีรายได้ ที่ผ่านมามีกิจกรรม
เดี่ยวเกิดขึ้น 6 กิจกรรมคือ การเลี้ยงปลาอุกในบ่อซีเมนต์ การทำขนมไทยขาย
การซ่อมผ้า การตัดผม การทำน้ำคั้นสมุนไพร (เต้าฮู้) และการเพาะเห็ด

การเลี้ยงปลาอุกในบ่อซีเมนต์ โดย ด.ช.ณัฐพล วงคง (เต้า) เต้าเล่าว่า
อาชีพการเลี้ยงปลาอุกในบ่อซีเมนต์ทำได้ง่ายเพียงแค่มีบ่อซีเมนต์ ระบบน้ำ และ
อาหารปลา ก็สามารถเลี้ยงได้แล้วเต้าทดลองเลี้ยงปลาอุกในบ่อประมาณ 200 ตัว
ขนาดประมาณ 2 นิ้วครึ่ง ตัวละ 1 บาท หมกอาหารกระสอบครึ่ง ราคา 600 บาท
ต้นทุนรวมบ่อ (350 บาท) คือ 1,150 บาท เลี้ยงสองเดือนปลาตัวโตขนาด 7 ตัว



ต่อกิโลกรัม สรุปลงได้เนื้อปลาทั้งหมด
25 กิโลกรัม (มีปลาตายประมาณ 20
ตัว) หากขายจะได้เงินทั้งสิ้น
กิโลกรัมละ 50 รวม 1,250 บาท มี
กำไร 100 บาท ซึ่งถ้าจะเปรียบเทียบกับ
ในเชิงค้าขายแล้วย่อมไม่คุ้มค่ากับเวลา
ที่เสียไป แต่เต้าก็พอใจเพราะคิดว่า

เป็นงานอดิเรกเวลาว่างๆและส่วนใหญ่เต้าจะนำปลาไปประกอบอาหารเพื่อลด
รายจ่ายในครัวเรือนและขายบ้างเพื่อเก็บเงินทุนไว้เลี้ยงปลาต่อเพราะบ่อยังอยู่และ
ในครั้งต่อไปต้นทุนเรื่องบ่อซีเมนต์ก็จะลดลง เต้าคาดว่าจะมีกำไรมากขึ้น และจะ
พยายามลดรายจ่ายค่าอาหาร โดยหาหอยหรือแหล่งโปรตีนอื่นๆ มาลดต้นทุน
ค่าอาหาร สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมคือความรับผิดชอบเพราะเต้าต้องคอยให้
อาหารปลา เข้าเย็น คอยเปลี่ยนน้ำอาทิตย์ละ 2 ครั้ง กะปริมาณอาหารและ
บันทึกการเจริญเติบโตเป็นการเรียนรู้ที่เต้าได้รับ

การทำขนมไทย (กระต่าย) โดยนางสาวพิรารวรรณ ชงสวัสดิ์ (แอม) และ
นางสาวอัมภิกา ม่วงสนิท (เป็ง) แอมกับเป็งเล่าว่า การทำขนมกระต่ายขายนั้น

เป็นอาชีพเสริมที่น่าทำเพราะขายได้ดี หากทำทุกวันก็จะมีรายได้ทุกวัน เพราะบ้านหนองแสงเป็นหมู่บ้านใหญ่ทำวันละหม้อหรือหม้อครั้งก็ขายหมด ที่ผ่านมามีแม่กับแฉ่งมีรายได้ในเช้าวันหยุดโดยเฉลี่ยวันละประมาณ 100-150 บาท การทำขนมกระต่ายนั้น ทำให้แฉ่งและแม่เรียนรู้เรื่องความอดทนในการค้าขาย เช่น การพูดคุยกับลูกค้า การบึ่งขนมในเตาถ่านร้อนๆ การเตรียมอุปกรณ์ตั้งแต่การนั่งพักทอง ชูมะพร้าว ผ่ามะพร้าว การก่อไฟ การแบ่งหน้าที่กัน เช่น แม่ถนัดผ่ามะพร้าวแฉ่ง แฉ่งถนัดชูมะพร้าวแต่ผ่ามะพร้าวไม่เป็น เป็นต้น นอกจากนี้ทั้งสองคนยังต้องอดทนและเรียนรู้เรื่องเทคนิคการบึ่งขนมอย่างไรไม่ให้ติดพิมพ์ ซึ่งถือเป็นเทคนิคสำคัญที่คนที่ทำงานชำนาญเท่านั้นถึงจะทำได้ ต้องรู้ขนาดความร้อน



ของไฟ การเตรียมพิมพ์ การเตรียมแป้งผสมแป้งไม่ให้เหนียวเกินไป เพราะแต่ละวันทั้งพักทองมะพร้าวมีความมันความหวานแตกต่างกัน การผสมแป้งไม่ดีจะทำให้ติดพิมพ์ และนั่นหมายความว่า

ว่าวันนั้นขนมหม้อนั้นอาจจะขาดทุนก็ได้ เพราะแฉ่งติดพิมพ์ และไม่สวยต้องขายแบบลดราคา แต่แม่กับแฉ่งสามารถเรียนรู้และทำได้จนถึงขั้นชำนาญพลิกแพลงสูตรและเสริมเนยเพื่อความหอม เป็นต้น

การทำน้ำดื่มสมุนไพร (น้ำเต้าหู้) โดยนางสาวสุภัศตรา คำบัว (แม่) เป็นอาชีพที่แม่เลือกทำ เพราะอยากให้คนในชุมชนเลิกดื่มเหล้าและหันมาดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพ แม่จะทำน้ำเต้าหู้ในวันหยุดและวันที่น้ำแดงมาสั่งซื้อเพื่อไปใช้ในการประชุมผู้ใหญ่ เช่น ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน การประชุมกลุ่มเด็ก และงานเทศกาล เป็นต้น แม่เรียนรู้สูตรการทำน้ำเต้าหู้ในอินเทอร์เน็ต และทดลองทำงานสำเร็จ แรกๆ แม่ประชาสัมพันธ์โดยการแจก ทำถวายพระและ

อุปสกุบาสิกามาจำศีลภาวนาในวันพระ และสิ่งที่เหมาะได้เรียนรู้คือการพูดการ
ค้าขายเพราะปกติเมย์จะเป็นคนไม่ค่อยพูด ได้เรียนรู้ความอดทนเพราะโดยปกติ
เมย์จะเป็นคนตื่นสายแต่การเตรียมน้ำเต้าหูทำให้เมย์ตื่นแต่เช้าเพื่อแช่ถั่ว บดถั่ว
ต้มน้ำเต้าหูเพื่อให้ทันขาย ถึงถ้าจะไม่มากแต่เมย์ก็พอใจเพราะถือว่าได้ทำใน
สิ่งที่อยากทำ และเรียนรู้จนทำได้ และเมย์ได้เสริมอีกว่าถ้าจะทำให้เป็นอาชีพ
เสริมได้นั้นจะต้องทำสม่ำเสมอ มีความต่อเนื่อง ทำให้ติดตลาด แต่เมย์มีข้อจำกัด
เรื่องเวลาเพราะต้องเรียนด้วยจึงทำได้เฉพาะวันหยุด

การเพาะเห็ดขอนขาวโดยนางสาวสุลัยรัตน์ โพธิ์หล้า (กวาง) การเพาะ
เห็ดขอนขาวเป็นกิจกรรมที่กวางเลือกทำเพราะต้องการเรียนรู้การเพาะเห็ด วงจร
ชีวิตเห็ด และการเสริมสร้างรายได้จากเห็ด จึงค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ตและเริ่มลง
มือปฏิบัติ แรกๆ กวางลงทุนสร้างโรงเรือนอย่างง่าย ๆ (แรงงานคุณพ่อช่วย
ก่อสร้าง) ประมาณ 500 บาท ซื่อก้อนเชื้อเห็ดประมาณ 100 ก้อนราคาก้อนละ 9
บาท (ซึ่งแพงมาก) รวมต้นทุน 1,400 บาทและคนขายชวนเชื่อว่าเห็ดแต่ละก้อนจะ
ให้ผลผลิตก้อนละ 2 ชีดซึ่งกวางคำนวณล่วงหน้าว่าน่าจะจะได้ผลผลิตไม่ต่ำกว่า 20
กิโลกรัมกิโลกรัมละ 70 บาท คาดว่าน่าจะดีเป็นเงินได้ 1,400 บาทและควร
ลงทุนซื่อก้อนเชื้อเห็ดปลูกต่อใน โรงเรือนเดิมอีกเพื่อเพิ่มรายได้ แต่สิ่งที่หวังไม่
เป็นดังที่คิดเพราะกวางลืมไปว่าโดยนิสัยของเห็ดขอนขาวจะชอบอากาศร้อนชื้น
แต่กวางนำมาเพาะในช่วงปลายฝนต้นหนาว ทำให้เห็ดออกดอกได้ไม่ดี ในสอง
สัปดาห์แรกๆ ได้เห็ดประมาณ 2 กิโลกรัม และต่อมาๆ ได้ผลผลิตอาทิตย์ละชีด
สองชีด ลดลงเรื่อยๆ จนไม่ออกเลย กวางจึงได้แนะนำเห็ดมาประกอบอาหารลด
รายจ่ายในครอบครัวแต่ก็ยังไม่คุ้มทุน โดยกิจกรรมครั้งนี้ได้ให้บทเรียนกวาง
เกี่ยวกับการศึกษาว่าเห็ดแต่ละชนิดชอบฤดูกาลที่แตกต่างกัน ซึ่งหากกวาง
ตัดสินใจนำเห็ดนางฟ้ามาปลูกอาจจะให้ผลผลิตมากกว่านี้ และยืดระยะเวลาเก็บ
เห็ดได้มากกว่านี้

อาชีพช่างตัดผม โดยเด็กชายชนิดพล พรหมสาเทศน์ (ยีนส์) อาชีพช่างตัดผมเป็นอาชีพที่ยีนส์เลือกทำเพราะสามารถทำได้ที่บ้าน เป็นอาชีพที่ทำได้ทุกที่ทุกเวลาและจะคิดตัวเราไปได้จนโต ยีนส์เริ่มต้น โดยการปรึกษาพ่อเพื่อซื้อกรรไกรปัตเตอร์เลียน และเตรียมสถานที่ที่ใช้เป็นที่เรียนตัดผมนั่นคือที่บ้าน พ่อให้ยีนส์ไปเรียนตัดผมกับช่างเสริมสวยในหมู่บ้านและซื้อ



กรรไกรปัตเตอร์เลียนราคาถูกให้ ยีนส์เรียนประมาณ 1 เดือนในช่วงหลังเลิกเรียน ก็สามารถตัดผมได้โดยเป็นผมลองทรงแบบง่ายๆ แบบนักเรียน แรกๆ ยีนส์ทดลองตัดและประชาสัมพันธ์โดยการรับบริการตัดผมฟรีและแจกขนมสำหรับเด็กๆ ที่มารับบริการ ต่อมาจึงเริ่มเก็บเงินราคาหัวละ 10 บาทซึ่งถูกกว่าท้องตลาดทั่วไป ปัจจุบันนอกจากเล่นดนตรีตอนเลิกเรียนแล้วยีนส์ยังรับบริการตัดผมแก่ลูกค้าทั่วไปที่มารับบริการ

อาชีพช่างซ่อมผ้า โดยเด็กหญิงกชกร พรหมสาเทศน์ (พิมพ์) เป็นอาชีพที่พิมพ์เลือกทำเพราะเป็นอาชีพของพ่อ และต้องการเรียนรู้ในสิ่งที่พ่อทำเพื่อเป็นอาชีพที่เสริมสร้างรายได้ได้ในอนาคต พิมพ์เริ่มเรียนรู้การเย็บผ้าและซ่อมผ้าจากพ่อรวมทั้งการปักผ้า ปัจจุบันพิมพ์สามารถปักผ้าได้และช่วยพ่อทำงานในตอนเย็นหลังเลิกเรียนและในวันหยุด สิ่งที่พิมพ์ได้เรียนรู้จากอาชีพนี้คือความเหนื่อยยากในการทำงานของพ่อ ที่ต้องมีความขยัน อดทน ละเอียดและมีสมาธิ ซึ่งหากเย็บหรือปักผ้าไม่สวยลูกค้าไม่พอใจจะต้องมาแก้ไขใหม่ซึ่งยากกว่าเดิมหลายเท่า

งานอาสาสมัครและการมีส่วนร่วมในชุมชน (จิตอาสา)

สิ่งที่เด็กๆ ได้ร่วมกันทำในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมานอกจากกิจกรรมการสร้างกลุ่ม กิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่มแล้ว ยังมีกิจกรรมสำคัญคืองานอาสาสมัครในชุมชน (จิตอาสา) ที่ผ่านมามีกิจกรรมปลูกต้นไม้ในวันออกพรรษา ในบริเวณวัด และกิจกรรมการปลูกต้นไม้ทำดีเพื่อพ่อในวันพ่อที่สระหนองแสง สระน้ำสาธารณะของหมู่บ้าน การเข้าร่วมประเพณีลอยกระทง จัดกิจกรรมสำหรับเด็กๆ ในหมู่บ้าน เข้าร่วมงานประเพณีผู้ขวัญข้าว การเก็บข้อมูลปราชญ์ และภูมิปัญญาชาวบ้านบ้านหนองแสงหมู่ 2-3 การให้กำลังใจและช่วยงานเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อนจากไฟไหม้ฟาร์มไก่ และล่าสุดจัดงานปีใหม่ร่วมกับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน

กิจกรรมเพื่อชุมชนเป็นกิจกรรมที่เด็กๆ คิดที่จะทำเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยในบางกิจกรรมได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน เช่น วิทยาลัยการจัดการทางสังคม (วจส.) ในการเก็บข้อมูลปราชญ์และภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้รับการสนับสนุนต้นไม้จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านหนองแสง (สรช.หนองแสง) ในกิจกรรมการปลูกต้นไม้วันพ่อ วันออกพรรษาและบางส่วนจากต้นไม้ที่กลุ่มเด็กเพาะพันธุ์ไว้เอง นอกจากนี้ผู้นำและคนในหมู่บ้านเองเริ่มให้ความสนใจและให้การสนับสนุน สมทบงบประมาณการจัดกิจกรรม เช่น งานลอยกระทง งานผู้ขวัญข้าว และงานปีใหม่ ส่วนเด็กๆ ก็มีรายได้บางส่วนจากการรับบริจาคจากการเดินกล่อ่ง ขายกระทง มาใช้ในกิจกรรมจัดงานปีใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้ในช่วงเวลาที่เพื่อนในกลุ่มได้รับความเดือดร้อนเช่นไฟไหม้ฟาร์มของเมย์ เด็กๆ ในกลุ่มก็ได้ไปช่วยเหลืองานในฟาร์ม โดยช่วยกันเก็บเศษวัสดุที่ไฟไหม้ไปทิ้งเพื่อทำความสะอาดซึ่งสร้างความประทับใจให้กับผู้ปกครองของเมย์ และน้องมิกมี เป็นอย่างมาก

กิจกรรมพัฒนาตนเอง

ที่ผ่านมา มีกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของเด็กๆ โดยกาสนับสนุนของสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข เช่น การเข้าค่ายเยาวชนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับเด็กบ้านดิน ภูเวียง การส่งตัวแทนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเด็กสถาบันชวานา มหาสารคาม กลุ่มสื่อไอวัยทีน จ. อุบลราชธานี และกลุ่มเยาวชนกันตรวจระมวล จ. สุรินทร์ และการ เข้าร่วมประชุมและร่วมงานตลาดนัดความรู้ภาคต่างๆ โดยกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น ได้สร้างความประทับใจและสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กๆ อย่างมากมาย เด็กๆ ได้มีโอกาสเรียนรู้



ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ นำประสบการณ์และความรู้จากต่างถิ่นมาปรับประยุกต์ใช้ในกลุ่ม เช่น การคิดหากิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่สังคม เช่น การปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ การเดินกลอง การหารายได้ร่วมกัน การจัดกิจกรรมคิดเกมส์การละเล่นให้เด็กๆ ในหมู่บ้านได้เรียนรู้ผ่านเกมส์ในเทศกาลหรือวันสำคัญต่างๆ การแสดงละครหรือบทบาทสมมุติที่สะท้อนถึงปัญหาสังคมของวัยรุ่น เป็นต้น โดยสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นการคิดภายใต้ประสบการณ์ สิ่งที่พบเห็นซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการพัฒนาตนเองของเด็กทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

บทเรียนคนทำงาน

ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านรวมตัวกันได้ยาก และผู้ใหญ่ก็ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับงานเด็กและเยาวชน ผู้ใหญ่มองว่าเด็กคือเด็กเกรงเกินไป จึงไม่ให้ความสำคัญ ประกอบกับสภาพสังคมปัจจุบัน เด็กมีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีหลายกลุ่ม บางทีก็มีการทะเลาะเบาะแว้งกันเองในชุมชน ความสนใจใน

กิจกรรมต่างๆที่เป็นประโยชน์ค่อนข้างมีน้อยและสนใจเพียงชั่วระยะเวลาสั้นๆ ฉะนั้นการทำงานร่วมกับเด็กต้องจึงตั้งคำถามตลอดเวลาว่า “เด็กมองเป็นแค่เรื่องสนุกสนานชั่วคราวหรือเปล่า” จะแก้ไขดำเนินการอย่างไรได้บ้าง หรือว่า ตัวเรายังมีวิธีการทำงาน เครื่องมือในการทำงานกับเด็กที่ไม่เพียงพอ... ซึ่งก็พยายามหาคำตอบอยู่เช่นกัน บทเรียนเบื้องต้นที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับงานเยาวชนคือ

1. เงื่อนไข เวลาของเด็กในระบบเป็นตัวแปรสำคัญที่จะต้องหาเวลา จัดสรรเวลาให้หลังตัว ให้เด็กสามารถเข้าร่วมได้
2. วัยของเด็กเล็กที่ยังห่วยเล่น ห่วงความสนุกสนาน ควรหา กิจกรรมให้สนุกเหมาะสมกับวัยกับการเรียนรู้ของเด็ก ๆ
3. อาจจะต้องต่อกิจกรรมกับทางโรงเรียนในชุมชน ให้ครูในโรงเรียนเกิดความเข้าใจ และต่อยอดกิจกรรมเข้าไปในโรงเรียนด้วย
4. นิสัยเด็กไม่เหมือนกัน เราต้องหมั่นสังเกต เราอาจต้องรวมเด็กที่มีนิสัยคล้ายๆ กันมาทำงานร่วมกันก่อน
5. เด็กปัจจุบันมองเรื่องการทำเกษตรเป็นเรื่องลำบาก เด็กคิดหวี ดิดกระจก แป้ง เป็นคนเจ้าสำอาง จะปรับทัศนคติจุดนี้อย่างไร
6. การทำงานร่วมกับเด็กและเยาวชนต้องหมั่นสังเกตในสิ่งที่คนทำงานได้ทำไปอยู่ตลอดเวลา นอกจากการสังเกต และยังมี การหมั่นตั้งคำถามกับตัวเอง กับกิจกรรมที่ทำ และพยายามหาคำตอบอย่างไม่ย่อท้อ ในลักษณะ “ทำไปเรียนรู้ไป” อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ตัวคนทำงานเอง ก็ต้องหมั่นเติมเต็มความรู้ เป็นคนที่พร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เรื่องราวใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ทักษะ และ

กระบวนการในการทำงานกับเด็กและเยาวชน ไม่ได้มีคำตอบสำเร็จรูปเพียงคำตอบเดียวว่าจะทำในลักษณะใด ไม่มีวิธีการที่เหมาะสมที่สุดถูกต้องที่สุดเสมอไป ทุกอย่างต้องปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและสังคม

7. งานเด็กและเยาวชน เป็นงานที่จำเป็นต้องหาวิธีการเคลื่อนไหว งาน เพราะสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนทวีความรุนแรงขึ้นทุกวัน ทั้งปัญหายาเสพติด ปัญหาผู้สาว ควรจะหาวิธีการ และเครื่องมือการทำงานกับเด็กและเยาวชนใหม่ๆ ขณะเดียวกัน ควรพร้อมจะถ่ายทอดบทเรียนที่เป็นประโยชน์ให้กับกลุ่มเยาวชนอื่นๆ เกี่ยวกับประสบการณ์ดีๆ ที่ตนได้รับด้วย
8. เด็กๆมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน เด็กกลุ่มที่เป็นเด็กเรียนจะมองข้ามเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเช่น การทำมาหากินเลี้ยงปากท้อง เช่น การขุดปู ขุดหนู ขณะที่เด็กกลุ่มที่ค่อนข้างดีจะมี ความแตกต่างที่สามารถหาอยู่หากินกับสิ่งที่ใกล้ตัวได้ การทำงานกับเด็กที่หลากหลายจึงต้องค่อนข้างใจเย็น เปิด และให้โอกาสเด็กตลอดเวลา
9. คนทำงานจะต้องรู้จักการเชื่อมโยง ประสานงานเปิดเวที หรือสร้างสถานการณ์ให้เด็กและผู้เฒ่าในชุมชนมีโอกาสได้เรียนรู้ร่วมกัน มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันและช่วยเหลือกัน

สรุปงานเยาวชนพื้นที่ก้นตวจระมวล

วารภรณ์ หลวงมณี



วันนี้เป็นโอกาสอันดีอย่างยิ่งที่
ได้เจอพี่เลี้ยงเยาวชนตำบล
ก้นตวจระมวล ทั้ง อบต.แสง

จันทร์ อบต.สำลี และแกนนำเยาวชนที่เคยเข้าร่วมอบรมด้วยอย่างเฉลิม ผู้
ประสานงานจึงใช้โอกาสนี้ในการซักถามถึงผลการเรียนรู้ของเด็กๆ ที่เคยผ่าน
กระบวนการเรียนรู้ที่ อบต.จัดให้ในรอบแรก ผู้เขียนจึงโยนคำถามไปว่า ตั้งแต่ที่
อบรมไป ที่วางแผนอะไรกันไว้เยอะๆ ได้กลับไปทำอะไรแล้วบ้าง” อบต.สำลี
บอกว่า ที่วางแผนกันตอนที่เข้ากระบวนการอบรมเด็กพวกเราก็ได้วางแผนกันว่า
เราจะทำอะไรภายใน 3 เดือน จนถึงปีใหม่นี้เราก็มีการลงแขกเกี่ยวข้าวกัน แล้วก็
ทำประเพณีกวนข้าวทิพย์คะ แล้วก็ประเพณีลอยกระทง ก็สามอย่างนี้เราทำกัน
เสร็จไปแล้ว

อบต.สำลีเล่าต่อว่า ผลที่เกิดขึ้นจากการลงมือทำ ก็จะเห็นเด็กมีความ
กระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบมากขึ้น เขาจะรู้หน้าที่ของเขามากขึ้น เหมือน
จากเมื่อก่อนมันจะเป็นภาระของผู้ใหญ่มากกว่า เหมือนกับว่าเด็กเขาอยากจะทำ
มาช่วยแต่ไม่กล้าที่จะเข้ามาเต็มตัวแบบนี้ แต่พอเขาผ่านการอบรม เด็กเขาก็มี
ความคิดว่า เขาถนัดตรงนั้นนะเขามีความสามารถในจุดนั้นนะ เขาก็ช่วยเราได้ เรา
ก็ช่วยเป็นพี่เลี้ยงให้เขาอย่างเดียว โดยที่เราไม่จำเป็นต้องไปลงมือทำเหมือน

เมื่อก่อน ไม่ว่าจะเป็นจับผ้า ทำกระทง หรือสร้างเวทิต แต่พอเด็กเขาได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง เขาก็ทำได้ ใครจับผ้าเป็นเขาก็มาทำหน้าที่ของเขา พอเสร็จก็ไม่ได้ออกว่าน้องต้องรอเก็บของนะ เขาก็รู้ว่าเขาทำกระทงเขาก็รู้เรื่องรับผิดชอบเก็บวัสดุที่ทำกระทง คนที่เก็บผ้าเขาก็ต้องถือผ้ามาเก็บเขาก็รู้บทบาทหน้าที่ของเขามากขึ้น

ผู้ประสานงานก็นึกถึงว่า อะไรที่ทำให้เด็กเปลี่ยนได้ขนาดนั้น จึงลองถามต่อไปว่า “ได้มีการประชุมวางแผนกันก่อนทำไหม” อบต.สำคัญก็บอกว่าพอถึง



งานที่เลี้ยงก็เรียกเด็กมาคุยกัน พอจะถึงงานอย่างกวนข้าวทิพย์ มันต้องเตรียมงานเป็นเดือนเราก็จะมีการคุยทั้งสามหมู่บ้านว่าเราจะเอาอย่างไรกับงานนี้ เราก็จะวางแผนว่าวันนี้เราก็จะไปเก็บของ บิณฑบาต

มะพร้าว เราก็จะเรียกเด็กมาร่วมกันแล้วเราก็เอาธูปไปคันหนึ่ง เด็กคนไหนที่ปีนต้นมะพร้าวได้เราก็จะเอาเด็กไปช่วยกัน จนกว่าเราจะได้มะพร้าวพอ ก็จะมีผู้ใหญ่เข้ามาช่วยด้วยเรื่องการทำมะพร้าวการขูด การคั่วกะทิอะไรอย่างนี้คะ เด็กก็จะเป็นคนขูดมะพร้าว เดือนหนึ่งก็จะอยู่ในวัดด้วยกันตลอดเลย

ผู้ประสานงานถามเพิ่มเติมว่า การกวนข้าวทิพย์ปีนี้ที่ผ่านมามันต่างจากปีที่แล้วอย่างไรบ้าง พี่แสงจันทร์เล่าว่า เด็กจะทำได้มากกว่าปีที่แล้ว เพราะว่าปีที่แล้วผู้ใหญ่จะเป็นคนรับผิดชอบคั่วกะทิทั้งคืนส่วนมากเด็กมันจะไม่อยู่กันเมื่อก่อนมันขูดเสร็จมันก็ไปปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่เป็นคนนอนเฝ้ากะทิ แต่ตอนนี้เด็กเข้าจะเข้ามาเฝ้ากัน แต่เด็กผู้หญิงก็จะกลับก่อนตอนตีห่ม จะเหลือเฉพาะเด็กผู้ชาย

อบต.สำลี ได้เล่าถึงงานลอยกระทงที่ผ่านมาว่า ปีนี้มีการประชาสัมพันธ์มากกว่าปีก่อน บวกกับว่าปีนี้บ้านอื่น ไม่มีการลอยกระทงมีเพียงวัดเราวัดเดียวที่จะลอยกระทง ก็รู้สึกว่าคุณก็มาร่วมงานกันเยอะแล้วกระทงก็ไม่ใช่วัสดุที่ทำมาจากโฟม เพราะว่าพวกเขาได้ประสบการณ์จากปีที่แล้วว่าใช้โฟม พอลอยเสร็จในน้ำมีแต่โฟมตอนเช้าเราต้องทำความสะอาด โดยที่ผู้ใหญ่เป็นที่มาทำความสะอาดแล้วเด็กไม่ได้มาดูแล แต่ว่าปีนี้เขาก็เลยคิดได้ว่าปีนี้เรามาทำกระทงจากวัสดุธรรมชาติ ก็เลยตัดปัญหาเรื่องของโฟมไป กระทงก็สวย เด็กเขาก็ทำเป็น ใบใหญ่ เขาก็ขายใบละร้อยใบเล็กเขาก็ขายใบละสิบบาทยี่สิบบาท แต่ก็ต้องทุลทุกละหน่อย เรื่องการทำกระทง เพราะว่าเด็กไม่ค่อยมีฝีมือเรื่องนี้ต้องไปเชิญปราชญ์ชาวบ้านให้เขามาช่วยและเด็กก็ทำไปด้วย เด็กเขามีความคิดว่า เขาจะทำกระทงใบใหญ่ให้กับผู้นำ อันนี้พิเศษสำหรับท่านนายก อันนี้พิเศษสำหรับท่านกำนัน แล้วพอผู้ใหญ่เขาเห็นอย่างนั้นเขาก็ให้การสนับสนุนจากกระทงใบละยี่สิบบาท บางคนเขาก็ให้ร้อยหนึ่งบางคนเขาก็ให้สองร้อย จะเห็นได้ว่าเด็กกล้าทำ กล้าคิด ผู้ใหญ่ก็ชื่นชม



เมื่อถามถึงผลของการลงแขกเกี่ยวข้าว อบต.สำลีก็เล่าว่า มีเด็กเข้าร่วมด้วยประมาณสามสิบกว่าคน ก็คือการลงแขกเกี่ยวข้าว แต่มันมีปัญหาที่ว่าประสานงานกันแล้วที่นี้

ฝนตกมันก็เลยได้เดือน มันก็เลื่อนๆวันนี้พี่ประชาไม่ยอมเลื่อน พอพูดว่าจะเลื่อนเด็กก็แยกกันเลย แต่พอสายหน่อยก็คุยกันว่า ไหนๆ เราก็นัดกันแล้วก็ไปทำเลย

ดีกว่า ก็เลยได้ไปแค่ 30 คน ก็มีคนติดต่อมาให้ไปช่วยเกี่ยวกับเยอะ แต่เด็กก็จะคิด เรียงกัน และเมื่อเป็นวันหยุดเด็กก็ออกไปช่วยพ่อแม่ของตนเอง ซึ่งถ้าหากเราได้ เริ่มตั้งแต่ต้นคนที่มีความสุขตอนแรกๆ เขาจะไปได้เปรียบเพราะว่าเด็กเขาวางช่วงปิด เทอมพอดี เพราะว่ามันจะเกี่ยวพัน

ผู้ประสานงานก็ได้ถามถึงผลการเปลี่ยนแปลงที่เห็นกับเด็กอย่างชัดเจนมี อะไรบ้าง? เฉลิมในฐานะที่เป็นแกนนำเยาวชนก็เริ่มได้โอกาสได้พูดกับเขาบ้าง เฉลิมพูดสั้นๆว่า เด็ยวันนี้มีงานอะไรก็ช่วยกัน มีการประสานงานกัน เริ่มแรกก็ต้อง บริรักษากันก่อน มีการเรียกประชุม ถ้ามีงานอะไรก็มีการเรียกประชุม อย่างเช่นว่า มีการลยอกระทงเราก้เราก้ประชุมกันว่าเราจะเอาอย่างไร ไม่ใช่แค่ว่ามีแต่เยาวชน ที่ไปเข้าร่วมอบรมแต่มีเยาวชนคนอื่นๆ ด้วยก็ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี



ส่วน อบต.สำลี บอกว่า เห็นเด็กมีความคิดมากขึ้น เขาคิดเป็น วางแผนเป็น เขาจะทำอะไรเขาก็จะคิด เป็นมากขึ้น ทุกปีเราจะมี แต่ทำโดยที่ไม่ได้วางแผน กัน แต่ว่าปีนี้เขามีความคิด มากขึ้น ผู้ประสานงานถาม

ต่อถึงการมีส่วนร่วมของเด็กเป็นอย่างไรบ้าง ทั้งในช่วงของการวางแผนกับช่วงลง มือ อบต.แสงจันทร์บอกว่า เด็กก็ทำได้ส่วนมากเด็กจะมาร่วมกันแทบทุกคนเลย ส่วนน้อยที่เขาไม่มาเนื่องจากติดภารกิจเขาจริงๆ แต่ส่วนมาที่ดูเด็กเขาอยากให้เราใช้ เด็กอยากให้เห็นบอก มีอะไรขอให้บอก แกะไม่เป็นคนค่อยวางแผน เวลาบอก แกะจะทำเลยก็รับผิชอบไป อย่างมีงาน งานหนักๆ ก็จะทำให้ผู้ชายทำงานเบาๆ ก็จะเป็นผู้หญิง มันเป็นไปโดยอัตโนมัติ

ผู้ประสานงานชวนคิดต่อว่า การที่เขารอให้เราใช้มันอาจจะเกิดจากการวางแผนที่ไม่ละเอียดพอ อาจมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบในการคิดรายละเอียดของงาน มาแนะนำแล้วเราช่วยเติมให้เขา บางถ้าที่การที่เขารอเราใช้เขา เขาก็จะไม่รู้ว่าจริงๆว่าเขาจะต้องทำอะไรบ้าง

เฉลิมเสริมขึ้นมาว่า นี่คือจุดที่จะต้องแก้ เด็กเวลาร่วมวางแผนจะไม่มีใครกล้าออกเสียง สักเกตดูแล้ว จะนั่งฟัง นั่งหยอกล้อกับบ้างนี่ก็เป็นเรื่องธรรมชาติ



ของเด็ก มันจะไม่ค่อยตั้งใจแต่พอเราสรุปงานเสร็จ แต่พอผู้ใหญ่ตกลงจัดงาน เช่น งานวันพ่อ วันแม่เราก็จัด วันแม่ก็ปลูกต้นไม้วันพ่อก็จุดเทียนชัยตอนเย็น บอกเด็กให้เตรียมสถานที่เขาก็

เตรียม แต่ตอนเป็นลำดับการจะไม่มีใครเพราะไม่กล้าพูด ไม่กล้าในเชิงเป็นพิธีการ ผู้ประสานงานจึงเสนอว่า ผู้ใหญ่ต้องเอาเขาขึ้นมาประกบ เราทำด้วยและให้เขาได้ขึ้นมาทำด้วย ไม่เช่นนั้นในช่วงที่เขาต้องเป็นผู้นำเขาก็จะทำไม่ได้

ผู้ประสานได้ถามถึงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของตัวเองในการทำงานกับเด็ก อบต.แสลงจันทร์บอกว่า สนุก ทำแบบนี้ได้ใจเด็ก เหมือนกับว่าถ้าเราอ้าปากเด็กก็จะมาเลย เขาผูกพันกับเรา เราก็ผูกพันกับเขา เฉลิมบอกว่า ได้รู้จักเด็กมากขึ้น อย่างเด็กต่างหมู่บ้านก็ไม่ได้คุ้นเคยกับมาก แต่พอได้ร่วมอบรมกับเด็กก็รู้จักเด็กมากขึ้น

ผู้ประสานงานได้ถามถึงแผนงานมีต่ออย่างไรบ้าง อบต.สำลือบอกว่า ของบ้านทำนบจะให้เด็กเรียนปีพาทย์ ส่วนบ้านถนนชัยจะรับเรื่องของคนตรีกับกีฬาและก็

จะเพาะพันธุ์ต้นไม้ แต่ว่าตอนนี้ก็ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะยังไม่มีการปลูกต้องรอให้ลูกมัน
ตกก่อน ลูกมันจะตกช่วงหน้าแล้ง เราก็ไปเก็บมาเพาะเราจะไม่มีพันธุ์ธรรมชาติมาก

อบต.แสวงจันทร์เล่าต่อว่า การเพาะพันธุ์ไม้ตอนนี้ก็ทำกันอยู่แล้ว และเล่า
เพิ่มเติมว่า ที่บ้านถนนชัย กิจกรรมจะเข้มข้นกว่าหมู่บ้านอื่น เพราะว่ามีเยาวชนที่
เป็นแกนนำจริงๆ และจะมีรุ่นพี่อย่างประชา แล้วก็พี่เพื่อนประชาเป็นรุ่นพี่ที่เก่ง
ช่วยกันดี จะมีแรงสนับสนุนเยอะ เป็นพวกอาศัยพลกำลังด้วย ที่นี้เราใช้แกนนำ
เป็นกำลังหลักแต่ก่อน แล้วเอาเยาวชนเข้ามาเรื่อยๆ ตัวเยาวชนเห็นความสนุกเห็น
เพื่อนมาเยอะก็เริ่มขยับเข้ามา ส่วนเด็กประถมจะเยอะมาก เพราะว่าเยาวชนคนโต
เขาจะออกไปนอกบ้านอยู่ก็ไม่กี่คน



อบต.สำลี ก็เล่าต่อเรื่อง
การเปลี่ยนแปลงของเด็กที่
เห็นได้ชัด คือ ตอนเดือน
ธันวาคมจะมีนักศึกษาที่มา
ทำกิจกรรม แล้วเขาก็มี
การให้คิดว่าจะประกวด
กันเรื่องอะไร เขาก็
แบ่งเป็น組 เด็กเขาก็คิดว่า

กันออกแบบเอาเศษวัสดุที่เหลือใช้มาแต่งเป็นแฟชั่น แล้วเขาก็กล้าที่จะเดิน
แบบอย่างมั่นใจ พวกเรายังอึ้งเลยว่าทำไมเธอกล้าแสดงออกมากขนาดนี้ แล้วเด็ก
ที่แสดงบนเวทีก็เป็นเด็กที่ผ่านกระบวนการเข้าค่ายกันมา เราก็เลยสงสัยว่า ทำไม
เขามีความมั่นใจขนาดนั้น

ได้ฟังการทำงานเยาวชนอย่างเข้มข้นของพื้นที่กันตวลระมวลแล้วก็ชื่น
ใจ ที่มีกลไกของผู้ใหญ่ที่ช่วยดูแลเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องและเป็นธรรมชาติ
ประเด็นสำคัญที่ต้องพึงระวังก็คือ ผู้ใหญ่เองก็ต้องถอยออกมาสักก้าวเพื่อให้เด็กได้

มีพื้นที่ในการเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำในด้านการคิด และตัดสินใจ ตั้งแต่เรื่อง
เล็กๆ จนค่อยๆ ใหญ่ขึ้น เพราะกระบวนการคิดและการตัดสินใจก็เป็นการศึกษา
ในอีกรูปแบบหนึ่งที่มีกไม่มีให้เยาวชนได้ฝึกฝนในโรงเรียน และในพื้นที่ที่มีผู้นำ
เก่งๆ หรือผู้นำเดี่ยว

